

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
5/562

LIPANJ 2023.

RIJEKA

GODINA IZLAŽENJA LXI.

CIJENA 1€

Poruka za blagdan sv. Vida 2023.

Neka nas sveti Vid prati na putu obraćenja

Nadbiskup Uzinić objavio
detalje o kanonskim
istragama

**Riječka
nadbiskupija
mora biti
mjesto nulte
tolerancije na
nasilje**

SADRŽAJ:

Poruka za blagdan sv. Vida 2023.

Neka nas sveti Vid prati na putu obraćenja 2-3

Zvona zvone

Od narušene slike Crkve važniji je čovjek 3**O svetom Vidu i njegovoj katedrali u Rijeci** 4-5**Dani svetog Vida** 5

Razgovor:

riječki nadbiskup Mate Uzinić Budimo blizu svima koji pate, a osobito žrtvama zlostavljanja 6-7**Branko Jurić: Neophodna je neovisna komisija koja će istražiti sve slučajeve zlostavljanja i zataškavanja u Crkvi** 8**Izješće o prijavama i poduzetim radnjama vezano za slučajeve zlostavljanja maloljetnika i odraslih osoba u Riječkoj nadbiskupiji** 9-11**Odjeci: Samo sinodalna Crkva danas je u stanju naviještati Evanđelje** 12-13

Generalni tajnik Biskupske sinode Mario Grech:

Raspiriti iskustva Duha 13

Razgovor: Massimo Faggioli

Sinodalnost je trenutak odluke, a ne nešto što će se dogoditi samo po sebi .. 14-15

Riječka nadbiskupija 16

Crtice iz Gorskog kotara

U okrilju zvonika 17

Biblija

Svetost u životu Crkve kao dio njezine biti i njezina poziva (1. dio) 18

Crkvena glazba

Concertino i podjela potvrdnica 19

Iz povijesne riznice

Posmrtni ostatci omiljenog svetca nalaze se u Pragu ... 20-21

Riječka nadbiskupija 22-23

Duhovni kolaž 24

Gospičko-senjska biskupija 25

Reportaža:

Majka Božja svake godine tri puta zove svoju djecu na Učku 26-27

Web stranica Zvona 28

Poruka za blagdan sv. Vida 2023.

Neka nas sveti Vid prati na putu obraćenja

Sveti Vid podnio je mučeništvo vrlo mlad, moguće kao adolescent, i kao takav trajno nas treba podsjećati na to da moramo voditi brigu o našoj djeci i mladima kako bismo ih sačuvali od svakoga zla. Nadalje, od njega, mučenika koji se nije htio odreći nasljedovanja Krista ni pod prijetnjom smrti, danas moramo naučiti da autentično svjedočenje Krista i njegove evandeoske poruke traži odricanje od sebe, napuštanje sebične i svjetovne brige oko moći i ugleda te stavljanje u središte ljubav prema čovjeku.

Drage sestre i braćo, ovogodišnja proslava Dan sv. Vida, zaštitnika Rijeke i Riječke nadbiskupije, zatiče nas potresene zbog slučajeve zlostavljanja maloljetnih i ranjivih osoba u našoj nadbiskupiji, o kojima ste prošlih tjedana mogli čitati u medijima.

Vjerujem da su činjenice koje su izašle u javnost mnoge od vas sablaznile i duboko uznemirile. Neki su me od vas pitali zašto je bilo potrebno s tim izaći u javnost jer se može dobiti dojam da ništa ne valja, a u našoj nadbiskupiji ima toliko dobrih ljudi, vrijednih i zauzetih svećenika i laika, vrijednih inicijativa i institucija. Narušeno je uvelike i povjerenje ljudi – kako vjernika tako i nevjernika – prema Crkvi kao instituciji i prema njezinim službenicima, a i unutar Crkve, povjerenje koje imamo kao članovi Crkve jedni prema drugima.

Istina je da se jedna slika naše Crkve srušila. Međutim ta slika Crkve, koja se srušila, nije bila stvarna. Zato se i morala srušiti, kako bismo se suočili sa stvarnošću, pogledali istini u oči. I kako bismo osvijestili da je od te narušene slike Crkve važniji čovjek. I da u središtu naše brige ne smije biti institucija ni mi sami – ugled institucije i naš ugled – već u središtu moraju biti osobe koje su zlostavljane i naše zalaganje da

se slučajevi zlostavljanja u Crkvi zaustave i spriječe. Jer „što god ste učinili jednome od moje najmanje braće, meni ste učinili“, kaže Isus (Mt 25,40).

Suočavanje sa zlom zlostavljanja nužno uključuje progovaranje, a ne šutnju. Ne možemo se i, što je važnije, ne smijemo se, poput Kajina kojega Bog pita za njegova brata, praviti da ne znamo što se događa, okretati glavu, zbog srama, zbog straha, zbog ugleda ili slično. „Krv brata tvoga iz zemlje k meni viče“, kaže Bog Kajinu (Post 4,10). Na isti način zločini zlostavljanja vapi k Bogu kako bi se zlostavljača zaustavilo i onemogućilo ponavljanje takvih zločina. Progovaranje i pravovremeno djelovanje ključni su u sprečavanju ovoga zla. I, nasuprot mišljenju da se progovaranjem nanosi šteta Crkvi, da je se upravo šutnjom i nečinjenjem Crkvi i svima u Crkvi, a ponajprije onima koji su žrtve zlostavljanja, nanosila šteta, i to ogromna i teško popravljiva. Također smatram da je upravo progovaranje i traženje oprostna način da našoj mjesnoj Crkvi i Crkvi općenito vratimo kredibilitet. Bez toga ne možemo istinski biti Kristovi svjedoci u svijetu.

ZVONAMJESEČNIK ZA
PROSVJETNO KULTURU

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 14,00 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIC, Viškovo;
Naslovnica: Riječki nadbiskup Mate Uzinić

Dok danas upiremo svoj pogled prema sv. Vidu, osjećamo da nam je njegov zagovor potrebniji nego ikad kako bi naša riječka Crkva u otvorenu suočavanju s ovim zlom krenula putem obraćenja i preobrazbe. Sveti Vid podnio je mučeništvo vrlo mlad, moguće kao adolescent, i kao takav trajno nas treba podsjećati na to da moramo voditi brigu o našoj djeci i mladima kako bismo ih sačuvali od svakoga zla. Nadalje, od njega, mučenika koji se nije htio odreći nasljedovanja Krista ni pod prijetnjom smrti, danas moramo naučiti da autentično svjedočenje Krista i njegove evanđeoske poruke traži odricanje od sebe, napuštanje sebične i svjetovne brige oko moći i ugleda te stavljanje u središte ljubav prema čovjeku. Jer „Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, već da ima život vječni“ (Iv 3,16).

Stavimo li u središte čovjeka, kao što je to i sveti Vid činio, ozdravljajući mnoge u Kristovo ime, odnosno budemo li imali istinske ljubavi jedni za druge – po tome će svijet prepoznati da smo Kristovi učenici (Iv 13,35). S obzirom na to da sam među vama, drage sestre i braćo, već treću godinu, uvjerio sam se da naša nadbiskupija nastoji izvršavati svoje poslanje predano i zauzeto, na svim razinama, a osobito na onoj karitativnoj i socijalnoj, čemu su dokaz i brojne inicijative kojima je nastojala i nastoji, na sustavan način, pomoći najugroženijima u svojoj sredini, od umirućih do žena žrtava nasilja, beskućnika i migranata. Dobro treba nastaviti, a sa zlom se suočiti.

Papa Franjo u svom je Pismu narodu Božjem (20. kolovoza 2018.) o krizi spolnog zlostavljanja u Crkvi istaknuo kako je nužno da kao Crkva budemo u stanju priznati i osuditi, s tugom i sramom, strahote koje su počinile Bogu posvećene osobe, klerici i svi oni kojima je povjereno poslanje bdijenja nad najranjivijima i brige o njima. „Svijest o grijehu pomaže nam priznati pogreške, zločine i rane koje su prouzročene u prošlosti te nam u sadašnjosti omogućuje biti otvorenijima i predanijima na putu prema obnovljenom obraćenju.“

Zelio bih, u duhu ovih misli, da u ovogodišnju proslavu blagdana sv. Vida uđemo pokornički i u molitvi. Zato ćemo Dane sv. Vida započeti već u petak, 9. lipnja 2023., koji u Riječkoj nadbiskupiji proglašavam Danom posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za naše obraćenje i za posvećenje Riječke nadbiskupije. Toga ćemo se dana mi svećenici i redovnici i redovnice, kao i vjernici kojima to bude moguće, u jutarnjim satima okupiti na molitvi u našoj riječkoj katedrali sv. Vida, a sve župnike i župne upravitelje te sve redovničke i druge vjerničke zajednice te sve vjernike molim da u svoje molitve toga dana uključe i ovu nakanu.

Drage sestre i braćo, neka nam blagdan našega nebeskog zaštitnika i njegov primjer svetosti bude prilika za ispit savjesti, za obraćenje, preobrazbu i posvećenje. I prilika da krenemo naprijed, zajedno izgrađujući novo lice naše mjesne Crkve. Znam da nije lako, ali ne dajmo se pokolebati. Nemojmo se prepuštiti malodušnosti i razočaranju. Nađimo snage za oprost i pomirenje. I usprkos svemu ostanimo hrabri i vjerni svjedoci Kristove ljubavi, poput sv. Vida, čiji zagovor zazivam na naš grad i nadbiskupiju i sve nas. Neka nas sveti Vid prati na putu obraćenja.

U Rijeci na spomendan sv. Filipa Nerija, 26. svibnja 2023.

Vaš nadbiskup Mate

Zvona zvone

Od narušene slike Crkve važniji je čovjek

“Istina je da se jedna slika naše Crkve srušila. Međutim ta slika Crkve, koja se srušila, nije bila stvarna. Zato se i morala srušiti, kako bismo se suočili sa stvarnošću, pogledali istini u oči. I kako bismo osvijestili da je od te narušene slike Crkve važniji čovjek” (Neka nas sveti Vid prati na putu obraćenja, Nadbiskupova poruka za blagdan sv. Vida 2. lipnja 2023.)

Ove godine ulazimo u proslavu zaštitnika našega grada i nadbiskupije sv. Vida potreseni zbog slučaja zlostavljanja maloljetnika u Riječkoj nadbiskupiji. Kao što navodi nadbiskup u ovogodišnjoj poruci za sv. Vida, “suočavanje sa zlom zlostavljanja nužno uključuje progovaranje, a ne šutnju.”

Kada je Mate Uzinić imenovan riječkim nadbiskupom koadjutorom, u studenom 2020. i upoznao se sa strašnim i mučnim slučajevima zlostavljanja, prvo što je učinio je da je zatražio više informacija od Dikasterija za nauk vjere te je slučajeve odmah prijavio Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci. Od početka je, kako je više puta sam istaknuo, imao potrebu o svemu obavijestiti i javnost jer je uvjeren da je to jedini put kojim se možemo ozbiljno razračunati s ovim zločinima.

Zato je u pismu koje je uputio apostolskom nunciju 14. siječnja 2021. izvješćujući ga o zatečenom stanju i nekim otvorenim pitanjima između ostaloga istaknuo i pitanje medijskog objavljivanja. Napisao je: “Mišljenja sam da, s iskrenim žaljenjem, moramo reći što se dogodilo i objaviti što je prije moguće, kao i druge slučajeve. Ovo je nužno za žrtve, ali također i za ozdravljenje Crkve u Rijeci koja osjeća ovaj teret kao bolnu ranu koja krvari i mora biti sanirana. To se može dogoditi samo prepoznajući ono što se dogodilo, pitajući oprost od žrtava i pozivajući ih da se jave, moleći također oprost od Boga i od vjernika koje smo na ovaj način sablaznili.”

Kada su završene prethodne kanonske istrage u ožujku ove godine nadbiskup je u intervjuu za Novi list 2. travnja rekao da mu je želja i da radi na tome da se po primjeru biskupija izvan Hrvatske i u Riječkoj nadbiskupiji napravi istraživanje vezano za sve slučajeve zlostavljanja.

Dana 22. svibnja 2023. na konferenciji za novinare u Nadbiskupskom domu u Rijeci nadbiskup Uzinić javno je objavio rezultate svih završenih kanonskih istraga u Riječkoj nadbiskupiji, ukupno njih devet, od kojih pet vezanih za zlostavljanje maloljetnika. O rezultatima svih istraga moguće je pročitati u ovom broju Zvona u kojemu donosimo cjelovito Izvješće o prethodnim kanonskim istragama u Riječkoj nadbiskupiji.

“Bitno je da kao Crkva možemo prepoznati te s boli i stidom osuditi zločine koja su počinili posvećene osobe, klerici, ali i svi oni koji su imali poslanje bdjeti i štititi najranjivije. Molimo za oprost za svoje grijehe i grijehe drugih. Svijest o grijehu pomaže nam prepoznati pogreške, zločine i rane nanese u prošlosti te nam omogućuje da se u sadašnjosti otvorimo i više posvetimo putu ponovnog obraćenja” kaže papa Franjo u Pismu narodu Božjem (20. kolovoza 2018.). Na tom tragu nadbiskup Uzinić pozivao je da se postom i molitvama svi uključe u Dan posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za naše obraćenje i za posvećenje Riječke nadbiskupije u petak 9. lipnja 2023. godine.

Uredništvo

O svetom Vidu i njegovoj katedrali u Rijeci

Službeno ime našega grada u srednjem vijeku bilo je Rijeka sv. Vida. To je bio i titular srednjovjekovne crkvice koja je na današnjem Trgu Grivica postojala do prve polovice 17. stoljeća i na svom trijemu stoljećima čuvala riječko Čudotvorno raspelo.

Dana 15. lipnja slavimo sv. Vida mučenika, zaštitnika katedrale, grada Rijeke i Riječke nadbiskupije. Početkom svibnja, točnije 6. svibnja redovito obilježavamo dan posvete katedrale, odnosno sjećanje na događaj iz daleke 1742. godine. Prilika je to da kažemo nešto više o svecu kojega častimo, kao i o majci svih crkava naše nadbiskupije – katedrali sv. Vida.

Sveti Vid mučenik bio je dječak, odnosno mladić, kršćanin koji mučeništvo podnosi u povijesnoj južno-talijanskoj regiji Lukaniji (današnji prostor regija Basilicate i dijela Campanije). Tradicionalno se njegovo mjesto rođenja ubiciralo na Siciliju, ali znanstvenici u novije vrijeme nisu toga stava. Rođen od poganskih roditelja, ostaje bez majke pa je odgojen od posvojitelja kršćana Modesta i Krescencije. U skladu s tim, 15. lipnja liturgija obilježava ne samo sv. Vida, već i sv. Modesta i sv. Krescenciju, što se nekoć i u Rijeci naglašavalo za razliku od danas. Zajedno s njima Vid trpi mučeništvo, vjerojatno pod Dioklecijanom početkom 4. st. Više

verzija Vidove grčke, latinske i slavenske pasije pripisuju mu ozdravljenje careva sina u Rimu, neuspješne pokušaje progonitelja da ga usmrti te smrt i pokop u prije spomenutoj regiji Lukaniji. Vid postaje vrlo popularan diljem Europe, a njegove relikvije nalazimo od germanskih zemalja u samostanu Corvey u Westfaliji, u S. Denisu pored Pariza, u katedrali u Pragu itd. Kult prema ovom svecu spiminje se u najstarijim izvorima poput Jeronimovog martirologija (5. st.), kao i kod sv. Grgura pape (konac 6. i početak 7. st.). Sveti Vid jedan je od 14 svetih pomoćnika u srednjem vijeku. Zazivalo ga se u raznim zdravstvenim poteškoćama, a popularnost se očituje i u imenu jednog oblika encefalitisa, pučki poznatog kao ples sv. Vida.

Službeno ime našega grada u srednjem vijeku bilo je Rijeka sv. Vida. To je bio i titular srednjovjekovne crkvice koja je na današnjem Trgu Grivica postojala do prve polovice 17. stoljeća i na svom trijemu stoljećima čuvala riječko Čudotvorno raspelo. Pored toga mjesta, nakon svoga dolaska

isusovci grade novu veliku baroknu crkvu, današnju katedralu. Isusovci su ovu crkvu započeli graditi 1638. godine, no posvećena je tek nakon sto godina, u svibnju 1742. od strane pulskog biskupa Ivana Andrije Balbija, jer toj je biskupiji Rijeka pripadala od srednjeg vijeka i do konca 18. stoljeća. Projekt ove kružne crkve izradio je isusovac Giacomo Briano, ali bez galerije. Početkom 18. stoljeća, kada Rijeka postaje slobodna luka, intenzivan razvoj grada vidi se na svakom koraku, pa i na sakralnim objektima. Stoga i ova crkva postaje bogatija za galeriju. Njezina je veličina izravno povezana uz namjenu koju je crkva imala; bila je to školska, akademska crkva, vezana uz ustanove koje su jezuiti otvorili i vodili u Rijeci od 1627. do 1773. godine. One su se protezale od katedrale preko mjesta na kojem je danas policijska uprava i osnovna škola Nikole Tesle. Bili su tu kolegij, sjemenište, gimnazija, visoka škola filozofije i teologije, a broj onih koji su pohađali isusovačke školske ustanove bio je vrlo velik, zbog čega je

Sveci često okupljaju građane i vjernike u bratovštinama po strukovnom kriteriju ovisno o zaštiti koja se pojedinom svecu pripisivala. Pri tome pomorci i brodograditeji u nas kao i drugdje štiju sv. Nikolu. Za razliku od svih navedenih, prisustvo sv. Vida kontinuirano možemo pratiti od srednjega vijeka do danas.

i potreba za opsegom crkve bivala sve većom. U staroj crkvi, a jednako i u novoj crkvi sv. Vida, kapetani grada, dakle oni koji su u ime austrijskog gospodara njime upravljali, polagali su zakletvu na početku svoje službe.

U katedrali se ističu radovi kipara Pa-squalea Lazzarinija, Leonarda Pacassija, Antonia Michelazzija i Sebastiana Petruz-zija, a najveći među njima je Michelazzi, prozvan „riječkim skulptorom“. Oni su graditelji mramornih oltara i skulptura u crkvi sv. Vida. Oltari u ovoj crkvi odražavaju isusovačku duhovnost. Zato je od svetaca, uz sv. Vida, u katedrali najprisutniji Franjo Ksaverski, isusovački misionar u Japanu i Indiji, i jedan od prvih nasljedovatelja sv. Ignacija Loyole. Riječani su Franju Ksaverskog proglasili suzaštinikom grada nakon što je uslišan njihov zavjet da grad bude sačuvan od francuskog napada 1703. godine. Njemu je posvećen možda najljepši oltar u katedrali, smješten u središnjoj kapeli desne strane crkve, grob pićanskog biskupa Marottija, a danas grobnica riječko-senjskih i riječkih nadbiskupa.

Kada se pitamo o tome koliko su Riječani bili pobožni sv. Vidu valja napomenuti da su građani u prošlosti častili razne svece, a tijekom protoka vremena predmet njihove pobožnosti mijenjao se ovisno o raznim čimbenicima. Uvelike je to ovisilo o onima koji su im posredovali kršćanstvo, o dijecezanskom kleru kao i o redovničkim zajednicama angažiranim u pastoralnoj skrbi te o titularima pojedinih crkava i kapela.

Pobožnost prema Presvetoj Bogorodici na Trsatu vrlo je intenzivna tijekom cijele povijesti ovoga grada. Njoj hodočaste vjernici bliže i dalje okolice Rijeke, pri čemu ih u određenim nepovoljnim državno-političkim prilikama u tome sputavaju svjetovne vlasti poput vremena talijanske uprave u međuraću. Marijanska se pobožnost širi iz kapele Bezgrješnog Začeca augustinskog samostana, mjestu na kojemu su se okupljali najviši slojevi riječkoga društva, kao i iz župne crkve Uznesenja Marijina.

Augustinci iz crkve i samostana sv. Jeronima u Rijeci, prisutni od 14. do konca 18. st., širili su osobito pobožnost prema dvojici svetaca, Augustinu i Nikoli Tolentinskom. Benediktinke, prisutne u samostanu ispred današnje osnovne škole Nikole Tesle od sredine 17. do Prvog svjetskog rata, nakon čega sele na Podmurvice, okupljale su vjernike grada oko sv. Roka, toga najpoznatijeg zaštitnika od kuge kojemu je bio posvećen i njihov samostan. Strah od poplave Rječine potaknuo je građane na pobožnost sv. Ivanu Nepomuku čiju kapelu grade uz samu rijeku. Kapucinska crkva na Žabici od 17. do početka 20. st. bila je posvećena sv. Augustinu, a nova se titula Bezgrješnog Začeca odnosno Gospe Lurdске javlja s izgradnjom nove crkve.

Sveci često okupljaju građane i vjernike u bratovštinama po strukovnom kriteriju ovisno o zaštiti koja se pojedinom svecu pripisivala. Pri tome pomorci i brodograditelji u nas kao i drugdje štiju sv. Nikolu. Za razliku od svih navedenih, prisustvo sv. Vida kontinuirano možemo pratiti od srednjega vijeka do danas.

Marko Medved

Dani Sv. Vida

PROGRAM DOGAĐANJA

8. lipnja 2023. - Tijelovo

10:00 sati - Crkva Uznesenja BDM, sveta misa s tijelovskom procesijom, predvodi riječki nadbiskup Mate Uzinić

9. lipnja 2023. - Dan posta i molitve za žrtve zlostavljanja, za naše obraćenje i za posvećenje Riječke nadbiskupije

9:30 sati - Katedrala sv. Vida, krunica, sveta misa i euharistijsko klanjanje

TRODNEVNICA

11. lipnja 2023.

11:00 sati - Katedrala sv. Vida, sveta misa, predvodi generalni vikar Riječke nadbiskupije i rektor Katedrale Mario Tomljanović u koncelebraciji s vikarima Riječke nadbiskupije

12. lipnja 2023.

17:00 sati - Crkva Uznesenja BDM - izložba „Hrvatski sveci i blaženici“, Iris Mihatov Miočić

18:00 sati - Katedrala sv. Vida - sveta misa, predvodi mladomisnik Nikola Luketić, animira Ured za obitelj Riječke nadbiskupije

13. lipnja 2023.

18:00 sati - Katedrala sv. Vida, sveta misa, predvodi mladomisnik Antonio Vučković, animira Katolička osnovna škola Josip Pavlišić

14. lipnja 2023.

18:00 sati - Katedrala sv. Vida, Svečana večernja molitva, predvodi riječki nadbiskup Mate Uzinić, s podjelom medalja sv. Vida i obećanjima Katoličkih skauta Riječke nadbiskupije

15. lipnja - Katedrala sv. Vida

9:30 sati - sveta misa na talijanskom jeziku

18:00 sati - Svečano liturgijsko slavlje s procesijom, predvodi barski nadbiskup Rrok Gjonllneshaj

13. - 15. lipnja na Korzu projekt „Sv. Vida srcem nosi i njime se ponosi“.

Učenicima osnovnih i srednjih škola Riječke nadbiskupije u sklopu nastave Katoličkog vjeronauka u međupredmetnoj suradnji oslikavat će majice kulturno povijesnim i sakralnim motivima vezanim uz dane sv. Vida. Oslikane majice će se moći kupiti na promotivnim štandovima na Korzu. Prikupljena sredstva donirati će se Udruzi za sindrom Down - Rijeka 21. Donirati možete i klikom na ovaj Q-kod:

Riječki nadbiskup Mate Uzinić 22. svibnja učinio je što još nitko u Hrvatskoj nije. Upoznao je javnost sa završenim kanonskim istragama svećenika od kojih su neke uključivale i optužbe za pedofiliju. Za Zvona objašnjava zbog čega se na to odlučio, zašto je objavio njihove inicijale te je li tim potezom naštetio Crkvi.

Budimo blizu svima koji pate, a osobito žrtvama zlostavljanja

Smatram da je upravo progovaranje, djelovanje i traženje oprostna način da našoj mjesnoj Crkvi vratimo kredibilitet.

Razgovarali:
Bruna Velčić i
Marko Medved

Poštovani nadbiskupe, izvješće koje ste iznijeli na konferenciji za novinare 22. svibnja donosi prilično detaljno opisane pojedine prijavljene slučajeve zlostavljanja u Riječkoj nadbiskupiji. Možete li nam, molimo Vas, pojasniti zašto ste odlučili spomenute slučajeve iznijeti u javnost?

Nakon što sam imenovan riječkim nadbiskupom koadjutorom 2020. i upoznao se s ovim strašnim i mučnim slučajevima, prvo što sam učinio je da sam tražio više informacija od Kongregacije i slučajeve odmah

prijavio civilnim tijelima. Uz pokretanje svih ovih istraga koje sam odradio, a neke su završene tek u ožujku ove godine, pripremao sam i izvješće za objavu javnosti. To je prvi put da se takvo što čini u Hrvatskoj, pa samim time nisam imao neki model koji bih slijedio.

Ranije sam u nekoliko navrata, među ostalim i u intervjuu za Novi list 2. travnja ove godine, rekao da mi je želja i da radim na tome da se po primjeru biskupija izvan Hrvatske i u našoj nadbiskupiji napravi istraživanje vezano za sve slučajeve zlostavljanja, s ciljem da se o tome obavijesti javnost.

Kada sam to i učinio, izlazeći u javnost sa što potpunijim podacima o svećenicima za koje su završene prethodne kanonske istrage nastojao sam spriječiti daljnja nagađanja, pokazati da Riječka nadbiskupija nema što skrivati kad je riječ o istragama za ova teška zlodjela i da čini sve što je u njejoj moći da im stane na kraj i da ih spriječi. Potreba da se suočimo sa zlom zlostavljanja nužno uključuje progovaranje, a ne šutnju. Ne možemo okretati glavu, zbog srama, zbog straha, zbog ugleda ili slično. Progovaranje i pravovremeno djelovanje ključni su u sprječavanju ovoga zla.

Izašao sam u javnost s podacima svih svećenika za koje su završene prethodne kanonske istrage. Što se tiče onih za svećenika za koje su istrage pokazale da nema temelja za pokretanje sudskog kaznenog postupka, podatke o istragama sam iznio ne kako bih ih stigmatizirao, već upravo da javno kažem kako prethodna crkvena kanonska istraga nije utvrdila njihovu krivicu, te kako bih skinuo s njih teret stigme koja ih prati zbog optužbi i istraga koje su o njima pokrenute.

■ **Jedna od kritika na spomenuto Izvješće glasi da zbog zaštite prijavljenih svećenika koji su još uvijek pod istragom ili im krivnja nije dokazana niste trebali navesti inicijale njihovih imena jer ste ih na taj način stigmatizirali. Možete li nam objasniti zašto ste to učinili?**

Izašao sam u javnost s podacima svih svećenika za koje su završene prethodne kanonske istrage. Što se tiče onih za svećenika za koje su istrage pokazale da nema temelja za pokretanje sudskog kaznenog postupka, podatke o istragama sam iznio ne kako bih ih stigmatizirao, već upravo da javno kažem kako prethodna crkvena kanonska istraga nije utvrdila njihovu krivicu, te kako bih skinuo s njih teret stigme koja ih prati zbog optužbi i istraga koje su o njima pokrenute.

Pozvao sam svu braću svećenike da se ponizno nosimo sa svime što ovakvi slučajevi nažalost nužno povlače sa sobom. Naša svećenička služba, koja tako postaje teža, može biti spasonosan križ ukoliko ga nosimo za Kristom i njegovim križem na kojem je nosio naše grijeha i grijeha cijelog čovječanstva. Ovo je poziv svima nama svećenicima da još odlučnije radimo na svom svećeničkom posvećenju, boreći se protiv svakog oblika klerikalizma, kako ne bismo iznevjerili nijednu od povjerenih nam osoba.

■ **Moglo se čuti prigovore zašto ti podaci nisu objavljeni ranije i neki mediji su spominjali prešućivanje i zataškavanje. Što nam možete reći o tome?**

O svim slučajevima kojima sam se bavio u posljednje dvije godine odmah sam informirao Svetu stolicu kao i naše državne instance. Najteži slučaj, M. Šp., nije iz vremena moga upravljanja Riječkom nadbiskupijom i s njim sam se upoznao nakon što sam preuzeo službu nadbiskupa koadjutora u studenom 2020. godine. Informirao sam se dodatno o slučaju u Dikasteriju za nauk vjere koji me je obavijestio da je slučaj arhiviran otpustom tog svećenika iz svećeničke službe. Bez obzira na to, ovaj slučaj prijavio sam Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci u veljači 2021. godine.

Smatram da bi prešućivanje bilo da ove slučajeve nisam prijavio onima kojima sam to bio dužan učiniti prema građanskim i crkvenim zakonima, a to su državno odvjetništvo i nadležni Dikasterij. Detaljno sam proučio svaki slučaj i gdje je bilo moguće pokrenuo sam kanonske istrage ili ponovne kanonske istrage te sam svaki slučaj prijavio Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci bez obzira radi li se o zastari, a sve kako bi se utvrdila istina i pravednost za žrtve. Kao

što sam već više puta rekao u javnosti, tražit ću da se ukine zastara za zločine zlostavljanja maloljetnika kako u Crkvi tako i u državi.

■ **Što biste odgovorili onima koji misle da ste objavljivanjem Izvješća o prijavama i poduzetim radnjama vezano za slučajeve zlostavljanja u Riječkoj nadbiskupiji naštetili Crkvi i njezinom ugledu?**

Dok neki kažu da se progovaranjem nanosi šteta Crkvi, smatram upravo suprotno, da bi se baš šutnjom i nečinjenjem Crkvi i žrtvama zlostavljanja nanosila šteta. Zato smatram da je upravo progovaranje, djelovanje i traženje oprostna način da našoj

su osobe važnije od institucije. U pismu se papa poziva na Pavla: „I ako trpi jedan član, trpe zajedno svi članovi“ (1 Kor 12,26).

■ **Saznanja koja su izašla u javnost potresla su vjernike i moguće poljuljala njihovo povjerenje u Crkvu i njezine službenike. Što biste im poručili?**

Da, jasno da nam je poljuljana slika o Crkvi. Vijesti o zlostavljanjima koje su izašle u javnost sablaznile su mnoge. Povjerenje ljudi prema Crkvi kao instituciji i prema njezinim službenicima je narušeno, kao i povjerenje koje imamo kao članovi Crkve jedni prema drugima. Može se također dobiti dojam da

Od narušene slike Crkve važniji je čovjek. Drugim riječima, nije najbitnija institucija i njezin ugled, već osobe koje su zlostavljane i naše zalaganje da se slučajevi zlostavljanja u Crkvi zaustave i spriječe.

mjesnoj Crkvi vratimo kredibilitet. Bez toga ne možemo istinski biti Kristovi svjedoci u svijetu. Na to nas potiče papa Franjo, a to ustvari proizlazi i iz bolnog iskustva Crkve u svijetu koja se, za razliku od nas u Hrvatskoj, već ranije morala suočiti sa sličnim bolnim događajima. U *Pismu narodu Božjem* o krizi spolnog zlostavljanja u Crkvi, od 20. kolovoza 2018. godine, papa Franjo istaknuo je kako je nužno da kao Crkva budemo u stanju priznati i osuditi, s tugom i sramom, strahote koje su počinili Bogu posvećene osobe, klerici i svi oni kojima je povjerenje poslanje bdijenja i brige o najranjivijima.

ništa ne valja, no nije tako. U protekle dvije i pol godine koliko sam ovdje uvjerio sam se da u našoj Riječkoj nadbiskupiji ima toliko dobrih ljudi, vrijednih i zauzetih svećenika i laika, vrijednih inicijativa i institucija. I kao što kažem u ovogodišnjoj Poruci za našega zaštitnika sv. Vida, dobro treba nastaviti, a sa zlom se suočiti.

Progovaranje o ovim slučajevima bilo je ne samo potrebno, već upravo nužno radi suočavanja s ovim zlom i radi ozdravljenja, koliko god to bilo bolno. To nam govori iskustvo mnogih drugih mjesnih Crkava u svijetu. Od narušene slike Crkve važniji je

”

U protekle dvije i pol godine koliko sam ovdje uvjerio sam se da u našoj Riječkoj nadbiskupiji ima toliko dobrih ljudi, vrijednih i zauzetih svećenika i laika, vrijednih inicijativa i institucija. I kao što kažem u ovogodišnjoj Poruci za našega zaštitnika sv. Vida, dobro treba nastaviti, a sa zlom se suočiti.

U istom pismu Papa priznaje da, kao crkvena zajednica, nismo bili tamo gdje smo trebali biti, da nismo pravovremeno djelovali kad smo prepoznali veličinu i težinu štete koja je učinjena tolikim ljudskim životima. Stoga pozivam sve nas da zajedno budemo blizu svima koji pate, a osobito žrtvama zlostavljanja, jer njihove rane ne zastarijevaju. One nam trebaju biti na prvom mjestu, jer

čovjek. Drugim riječima, nije najbitnija institucija i njezin ugled, već osobe koje su zlostavljane i naše zalaganje da se slučajevi zlostavljanja u Crkvi zaustave i spriječe. Na nama svima je da zajedničkim zalaganjem, uz Božju pomoć, djelujemo na dobrobit svih članova naše mjesne Crkve, posebno onih najranjivijih, učvršćujući tako povjerenje ljudi u Crkvu i nas jednih prema drugima.

Branko Jurić, teolog i vicerektor Papinskoga zavoda Campo Santo Teutonico u Vatikanu, za Hrvatsku biskupsku konferenciju u travnju 2023. pripremio je prijevode dvaju priručnika Talijanske biskupske konferencije „Rane zlostavljanja“ i „Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnikâ u župi“ za učitelje, odgojitelje i pastoralne radnike. Za Zvona komentira nedavne događaje u Riječkoj nadbiskupiji.

Odluka nadbiskupa Mate Uzinića da javno iznese sve prijave i poduzete radnje vezano za slučajeve zlostavljanja maloljetnika i odraslih osoba u Riječkoj nadbiskupiji najavljuje se javno i ranije, a dobra je iz više razloga: poslao je poruku da je slučajeve prijavio policiji, tj. Državnom odvjetništvu; važno je da to čuju i žrtve čije rane ne zastarijevaju; potom je rekao da je i Crkva provela svoje istrage te da očekuje da građanske vlasti procesuiraju i ispituju te slučajeve. Odluka je važna i zbog same Crkve koja potiče transparentnost i brzu komunikaciju, kako u ovom, tako i u nizu drugih pitanja. Smatram da ovaj kontekst sada jasnije ukazuje da u tome valja tražiti i razloge zbog kojih je nadbiskup Uzinić poslan u Riječku nadbiskupiju, odnosno da rješava ove i sve druge slučajeve koje bude potrebno, u cilju da ta dijeceza bude mjesto nulte tolerancije na bilo koji oblik nasilja. Smatram da je Apostolska nuncijatura trebala to jasno reći.

Državna tijela imaju svoje obveze glede ispitivanja odgovornosti pojedinih osoba, kako za zlostavljanja tako i za moguća zataškavanja, a što se tiče Crkve valja se ravnati prema onome što je propisano u Papinom dokumentu *Vos estis lux mundi* objavljenom 2019. te potvrđenom i nadopunjenom 2023. godine, kao i onim što sadrže drugi relevantni dokumenti. U drugim zemljama postoje razni primjeri koji pokazuju da se sankcije primjenjuju.

Riječka nadbiskupija ima dobrih inicijativa i plemenitih ljudi koje valja ohrabriti da nastave činiti dobro, no sa zlom nema kompromisa i mora ga se prokazati i osuditi, jer oni koji su činili ili čine zločine za to moraju odgovarati. Stoga su osobe koje imaju saznanja o ovim ili nekim drugim zločinima zlostavljanja obavezne to prijaviti policiji, a pozvane su to prijaviti i nadbiskupijskoj Povjerenici za zaštitu maloljetnika i ranjivih odraslih osoba.

Nadam se da će i Hrvatska biskupska konferencija i BK BiH poduzeti radnje slične nekim drugim zemljama. Podsjećam da je nadbiskup Uzinić na posljednjem zasjedanju HKB u travnju 2023. iznio pred biskupe prijedlog osnivanja neovisnog povjerenstva koje bi istražilo sve slučajeve zlostavljanja i procese proteklih trideset godina, kao što je to već učinjeno u zapadnim zemljama. Međutim biskupi taj prijedlog za sada nisu usvojili. Osobno smatram da je čim prije potrebna i neophodna neovisna komisija koja će ovo istražiti, jer s istinom se moramo suočiti. Tko voli Crkvu toga se ne treba bo-

Neophodna je neovisna komisija koja će istražiti sve slučajeve zlostavljanja i zataškavanja u Crkvi

Piše: Branko Jurić

Sa zlom nema kompromisa i mora se prokazati i osuditi, jer oni koji su činili ili čine zločine, za to moraju odgovarati.

jati. Crkva je sav Božji narod, koji uključuje i brojne žrtve.

Čitateljima ovoga lista, vjernicima Riječke nadbiskupije kojima zasigurno nije lako nakon spoznaje o ovim zlostavljanjima, kao i svim ljudima dobre volje, preporučujem pismo pape Franje Božjem narodu koje je napisao još prije pet godina, 20. kolovoza 2018., nakon jednog američkog izvještaja o seksualnim zlostavljanjima. U njemu stoji: „I ako trpi jedan član, trpe zajedno svi članovi“ (1 Kor 12,26). Ove riječi svetog Pavla snažno odjekuju u mom srcu dok još jednom primjećujem patnju koju su proživjeli mnogi maloljetnici zbog seksualnog zlostavljanja, zlorabe moći i savjesti koje

je počinio značajan broj svećenika i posvećenih osoba. Zločin je to koji stvara duboke rane boli i nemoći, prije svega u žrtvama, ali i u njihovim obiteljima i u cijeloj zajednici, bilo da je riječ o vjernicima ili nevjernicima.

Gledajući unatrag u prošlost, nikakav napor da se moli za oprostjenje i da se pokuša popraviti učinjena šteta nikada neće biti dovoljan. Gledajući unaprijed u budućnost, ne smije se štedjeti napora da se stvori kultura koja će spriječiti takve situacije, ali i spriječiti mogućnost njihovog zataškavanja i produžavanja. Bol žrtava i njihovih obitelji također je i naša bol, stoga je hitno još jednom potvrditi našu predanost jamčenju zaštite maloljetnika i ranjivih odraslih osoba.

Nadbiskup Uzinić objavio detalje o kanonskim istragama

Pomozite mi da svakog zlostavljača onemogućimo u daljnjim zločinima. Kao biskup nemam mogućnost staviti ih u zatvor, ali mogu i hoću ih prokazati, oduzeti im službu i onemogućiti ih da kroz crkvene strukture i autoritet zlorabe povjerenje povjerenih im osoba, posebno obitelji i djece.

Riječka nadbiskupija mora biti mjesto nulte tolerancije na nasilje

Riječki nadbiskup Mate Uzinić obratio se 22. svibnja novinarima i javnosti na konferenciji održanoj u Nadbiskupskom domu. Prije no što je iznio detalje o postupanju u slučajevima u kojima su se provodile ili se provode istrage protiv svećenika, istaknuo je kako je za sve slučajeve s kojima je bio upoznat pokrenuo potrebne istrage, prijavio državnom odvjetništvu i upoznao nadležni Dikasterij s rezultatima istrage. Riječ je o 9 slučajeva za koje su pokrenute istrage, neke od njih i na osnovu anonimnih prijava.

Uz ispriku svim žrtvama bilo kakvog nasilja počinjenog od strane svećenika i službenika Crkve, pozvao je sve koji imaju saznanja o takvim djelima da se jave i podnesu prijave. "Pomozite mi da svakog zlostavljača onemogućimo u daljnjim zločinima. Kao biskup nemam mogućnost staviti ih u zatvor, ali mogu i hoću ih prokazati, oduzeti im službu i onemogućiti ih da kroz crkvene strukture i autoritet zlorabe povjerenje povjerenih im osoba, posebno obitelji i djece."

Osjećam duboku tugu i sram zbog zlostavljanja maloljetnih i punoljetnih osoba koje su pretrpjele od strane svećenika ili drugih osoba povezanih s Riječkom nadbiskupijom. Kao riječki nadbiskup upoznat sam s više prijava zlostavljanja koja su se dogodila u ovoj nadbiskupiji. Nažalost, razmjeri zlostavljanja su često i veći od onoga što se uspije istražiti i zbog toga od svih žrtava u svoje ime i ime Riječke nadbiskupije molim oprost.

Za sve slučajeve s kojim sam upoznat pokrenuo sam potrebne istrage, prijavio državnom odvjetništvu i upoznao nadlež-

ni Dikasterij s rezultatima istrage. Riječkim nadbiskupom koadjutorom papa Franjo imenovao me u studenom 2020., i dao mi je posebne ovlasti upravljanja, iako je još uvijek riječki nadbiskup bio Ivan Devčić.

Već ranije sam najavio da ću obavijestiti javnost o ukupnom stanju s prijavama i procesuiranjima zlostavljanja u Riječkoj nadbiskupiji. Neke od ovih prijava su anonimne, što značajno otežava istrage, no i u tim slučajevima učinio sam sve što sam znao i mogao kako bih došao do utvrđivanja istine, a time i pravедnosti za žrtve. Napominjem da ukoliko dođe do novih saznanja ili prija-

va vezano za sljedeće slučajeve, kanonska istraga bit će ponovno otvorena.

Slijedi pregled prijava i preliminarnih istraga koje sam proveo u zadnje dvije i pol godine u Riječkoj nadbiskupiji. Ukupno je 9 slučajeva. Prvi je završen prije mog dolaska, pet slučajeva je vezano za optužbe zlostavljanja maloljetnika, dok su ostale optužbe vezane za financije i priležništvo. Više detalja o tome kako su se vodili procesi za svaki slučaj nalazi se u pravitku ovog priopćenja. Ovdje donosim kraći pregled:

IZVJEŠĆE O PRIJAVAMA I PODUZETIM RADNJAMA VEZANO ZA SLUČAJEVE ZLOSTAVLJANJA MALOLJETNIKA I ODRASLIH OSOBA U RIJEČKOJ NADBISKUPIJI

9 POKRENUTIH ISTRAGA

Svećenik M.Šp. (1953.) optužen je 2016. godine da je 1992. godine seksualno zlostavljao maloljetnika. U vrijeme podizanja prijave optuženi je predavao na Teologiji u Rijeci. Otvorena je prethodna istraga u kojoj je optuženi priznao krivnju. Izrečene su mu mjere zabrana vršenja ovlasti koje proizlaze iz svetog reda, javnog slavljenja mise i razrješenje svih crkvenih službi uključujući i predavanje na fakultetu. O svemu je obaviještena Kongregacija za nauk vjere. 2018. javljaju se nove optužbe protiv njega i ponovno se otvara istraga. Optuženi priznaje da je bilo više slučajeva u godinama 1987. - 1988., 1992. - 1993., i moguće u 1994. Radi se o ukupno 13 dječaka u rasponu od 6 do 13 godina. Tada se svećenik M.Šp. osobno prijavio policiji za bludne radnje prema djeci i maloljetnicima. Također je tražio od Svetog Oca oprost od celibata i otpuštanje iz kleričkog staleža, što mu je udijeljeno 13. prosinca 2018. godine. Kao nadbiskup koadjutor kada sam preuzeo službu poslao sam upit Apostolskoj nuncijaturi i svezi s ovim slučajem. Odgovoreno mi je da je M.Šp. zatražio i dobio oprost od svećeničkih obveza i celibata te da je nakon toga slučaj arhiviran. Također sam o ovoj stvari obavijestio Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci s napomenama da je kvalifikacija zlodjela koja je priznao optuženi M.Šp. tijekom kanonskog procesa teža od one koju je naveo u svojoj prijavi policiji; da nisu postojale optužbe za razdoblje kasnije od 1994. pa do 2018., te da to u kanonskoj istrazi nije ispitivano, a da se zbog težine zločina ne može unaprijed isključiti mogućnost i kasnijeg počinjenja kažnjivih djela. Otpuštanjem iz kleričkog staleža M.Šp. više nije u jurisdikciji Riječke nadbiskupije. Koliko nam je poznato trenutno živi u Italiji u nekom zatvorenom benediktinskom samostanu u molitvi i pokori. Slučaj je prijavljen Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, ali nemam informacije o postupanju po ovom predmetu. O svemu je obaviješten nadležni Dikasterij.

Svećenik M.Ši. (1941.) anonimno je optužen da je u razdoblju 2006.-2007. godine više maloljetnih osoba slao neprimjerene SMS poruke i da je jednom prilikom jednu maloljetnicu neprimjereno dodirivao, te da je 2007. godine neprimjerenim porukama napastovao punoljetne bogoslove, dok im je bio profesor. O ovom slučaju me obavijestila Kongregacija za nauk vjere sedam dana nakon mog imenovanja nadbiskupom koadjutorom u Rijeci. Svećeniku M.Ši. pod prijetnjom suspenzije izrekao sam zabranu dolaska u kontakt s maloljetnim osobama te zabranu javnog vršenja svećeničke službe te pokrenuo istragu. Dikasterij je na koncu utvrdio da u drugom slučaju nije nadležan, a da se u prvom slučaju radi o zastari kaznenog djela. Zbog toga je bilo nemoguće nastaviti istragu kojom bi se sudski ispitalo optužbe za zlostavljanje maloljetnih osoba, pa je svećeniku M.Ši. upućeno pismo opome-

ne te su mu uz to kao mjere predostrožnosti naloženi psihološko testiranje i praćenje od strane vikara za kler. Izdane su mu i zabrane, među kojima je zabrana bilo kakvog kontakta s maloljetnicima kao i zabrana vršenja svećeničke službe ili javnog djelovanja u mjestima u kojima je vršio službu. Danas M.Ši. stanuje u obiteljskoj kući. I dalje su mu na snazi navedene mjere predostrožnosti. Slučaj je prijavljen Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, ali nemam informacije o postupanju po ovom predmetu. O svemu je obaviješten nadležni Dikasterij. (Dodatak nakon konferencije: optuženi nije optužben.)

Svećenik D.P. (1938.) optužen je zbog kažnjivih djela protiv maloljetne osobe anonimnim pismom, uz koje su postojale glasnice o ucjenjivanju svećenika D.P. od strane bivšeg ministranta. Kongregacija za nauk vjere upoznala me s time također 11. studenog 2020. Otvorio sam prethodnu kanonsku istragu, sa zadaćom provjeriti opravdanost anonimnih optužbi, koje optuženi nije. Istoga dana svećeniku D.P. pod prijetnjom suspenzije, izričem zabranu dolaska u kontakt s maloljetnim osobama, zabranu javnog vršenja svećeničke službe te za vrijeme istrage preseljenje u Svećenički dom. Po završetku prethodne kanonske istrage delegat zaključuje da se ne može utvrditi temelj za iznesene optužbe za kazneno djelo zbog kojeg je pokrenuta istraga. D.P. je obaviješten da nije utvrđeno počinjenje kaznenog djela te da se povlače sve kanonske mjere koje su mu bile nametnute. Danas stanuje u Svećeničkom domu. Slučaj je prijavljen Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, ali nemam informacije o postupanju po ovom predmetu. O svemu je obaviješten nadležni Dikasterij.

Svećenik L.L. (1953.) anonimno je optužen da je nekad između 1999. i 2005. slao poruke neprimjerenog sadržaja maloljetnim djevojkama i zavodio ih te je optužen da je to činio i nekad između 2017. i 2019. prema jednoj punoljetnoj i jednoj maloljetnoj djevojci. Kongregacija za nauk vjere upoznala me s time istog tog 11. studenog 2020. Otvorio sam prethodnu kanonsku istragu prema iznesenim optužbama, koje optuženi nije. Optuženiku L.L. istog dana, pod prijetnjom suspenzije, izričem zabranu dolaska u kontakt s maloljetnim osobama, zabranu javnog vršenja svećeničke službe te za vrijeme istrage preseljenje u Svećenički dom. Istim dekretom ga razrješujem dotadašnje službe. Delegat zaključuje prethodnu kanonsku istragu sa zaključkom da je iz te istrage vidljivo da se kod ispitanika nazire rubno i problematično ponašanje, no, zaključuje da temeljem istrage to nije moguće okarakterizirati kao kazneno djelo. Na kraju prethodne istrage zaključuje da nisu potvrđene sumnje u počinjenje kaznenog djela. 12. siječnja 2022. svećeniku L.L. se, prema prijedlogu Kongregacije, nameću kaznene zapovijedi kojima se strogo zabranjuje dolazak u bilo kakav kontakt s maloljetnim osobama te boravak u župama gdje je rani-

je služio. Također mu se određuje psihoterapija i duhovni nadzor u pratnji vikara za kler. Danas stanuje u Svećeničkom domu. Slučaj je prijavljen Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, ali nemam informacije o pokretanju kaznenog procesa protiv L.L. O svemu je obaviješten nadležni Dikasterij.

Svećenik J.P. (1990.) je 23. lipnja 2021. optužen od jedne majke za zlostavljanje njezine maloljetne kćeri. Slučaj je prijavila policiji i državnom odvjetništvu. 5. srpnja 2021. započinje prethodna kanonska istraga, sa zadaćom provjeriti opravdanost optužbi za kažnjivo djelo, što optuženi nije. Pod prijetnjom suspenzije, izričem mu zabranu dolaska u kontakt s maloljetnim osobama, zabranu javnog vršenja svećeničke službe te za vrijeme istrage boravak u samostanu. Istim dekretom razrješujem ga svake dotadašnje službe. Istoga dana poslao sam obavijest Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci o pokretanju prethodne kanonske istrage. 4. listopada 2021. završava prethodna kanonska istraga i delegat donosi zaključak da nije utvrdio da je J.P. počinio kažnjivo djelo zbog kojega je pokrenuta istraga, ali da slučaj ipak treba proslijediti mjerodavnoj Kongregaciji za nauk vjere na daljnje uredovanje. Svećenik J.P. je podvrgnut psihološkom vještačenju i nisu pronađeni elementi nikakvog poremećaja. Kongregacija za nauk vjere obavještava da su primili spise prethodne istrage te da u ovom trenutku ne smatraju da u ovom slučaju postoje elementi kaznenog djela te da u skladu s tim ne bi trebale trajati niti mjere kojima se ograničava služba tuženog, ako se protiv njega ne odvija nikakav kanonski proces. Županijskom državnom odvjetništvu su poslani spisi prethodne kanonske istrage, a 26. travnja 2022. primljeno je Rješenje Općinskog državnog odvjetništva u Rijeci o pokretanju istrage protiv J.P. Iako prethodna kanonska istraga nije utvrdila postojanje kaznenog djela, kao mjeru predostrožnosti svećenika J.P. razrješujem službi s preporukom i zamolbom da do kraja istrage i nove odluke izbjegava svaki doticaj s maloljetnim osobama te da se uzdrži od javnog vršenja svećeničke službe. Za vrijeme istrage državnog odvjetništva J.P. stanuje u Nadbiskupiji i pomaže u Arhivu. Istraga državnog odvjetništva je još uvijek u tijeku.

Svećenik M.S. (1978.) optužen je od oca mladića o lošem utjecaju M.S. na njegovog sina, bivšeg bogoslova. Autoru pisma odgovorio sam 28. rujna 2022., a dva dana kasnije pokrenuo prethodnu kanonsku istragu, a svećeniku M.S. kao mjeru predostrožnosti zabranio sam bilo kakav kontakt – osobni, telefonski ili pisani u bilo kojem obliku s tim mladićem. 3. ožujka 2022. zaključena je preliminarna istraga koja nije utvrdila postojanje kanonskih kaznenih djela zlostavljanja, kao ni kaznenih djela prema građanskim zakonima zbog čega ovaj slučaj nije prijavljen policiji. Međutim, utvrđena je nerazboritost svećenika M.S., te je iz tog razloga određeno, kao mjera predostrožnosti i pod prijetnjom suspenzije, da se svećeni-

IZVJEŠĆE O PRIJAVAMA I PODUZETIM RADNAMA VEZANO ZA SLUČAJEVE ZLOSTAVLJANJA MALOLJETNIKA I ODRASLIH OSOBA U RIJEČKOJ NADBISKUPIJI

ku M.S. i dalje strogo zabranjuje bilo kakav kontakt – osobni, telefonski ili pisani u bilo kojem obliku s tim mladićem. Naloženi su mu zdravstveni pregled i psihološko testiranje, a postavljen mu je i posebni nadzor vikara za kler Riječke nadbiskupije koji je postavljen kao njegov sužupnik. Prošli tjedan u članku u tjedniku Nacional iznose se nove, anonimne optužbe protiv svećenika M.S. te je 18. svibnja 2023. pokrenuta nova prethodna istraga temeljem tih anonimnih optužbi. Istoga dana svećenik M.S. razriješen je službe župnika, izrečena mu je zabrana dolaska u kontakt s maloljetnim osobama i preporučeno izbjegavanje javnog slavljenja svete mise. Iz razloga što se nove i teške optužbe odnose i na maloljetnike, slučaj sam prijavio Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci. Za vrijeme trajanja istrage M.S. boravi izvan Riječke nadbiskupije u obiteljskoj kući.

Sljedeće slučajeve umjesto inicijala koristim N.N. iz razloga što nije proveden kazneni sudski postupak i ne radi s o slučajevima zlostavljanja maloljetnika ni odraslih ranjivih osoba.

Svećenik N.N. (1970.) optužen je od jedne anonimne odrasle osobe bez direktnih saznanja o kaznenim djelima, nego kao plod njenog osobnog zaključka i intuicije, za kažnjiva djela zlopotrebe ispovijedi, trgovine i poslovanja protiv propisa kanona te protiv šeste Božje zapovijedi zlopotrebom moći prema odrasloj osobi. Optuženi je u to vrijeme bio izvan službe te je odlučeno da tako i ostane dok ne prođe prethodna kanonska istraga. 14. ožujka 2022. završena je prethodna kanonska istraga u kojoj je delegat, na osnovu ispitivanja same osobe koja je podnijela anonimnu optužbu, a koja je u međuvremenu otkrila svoj identitet, te drugih svjedoka, došao do zaključka da se ne može utvrditi temelj za iznesene optužbe za kazneno djelo zbog kojeg je pokrenuta istraga. 22. ožujka 2022. o ishodu prethodne kanonske istrage obaviještena je i Apostolska nuncijatura. Budući da se ne radi o optužbi za kaznena djela koja se provode po službenoj dužnosti ovaj slučaj nije prijavljen Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, a budući da se ne radi o slučaju koji je u nadležnosti Dikasterija ovaj slučaj nije proslijeden Dikasteriju za nauk vjere. Svećenik N.N. vratio se sa slobodne godine i povjerenja mu je župa.

Svećenik N.N. (1978.) prijavljen je 2019. godine za pronevjeru župnog novca. 24. veljače 2022., nakon uvida u činjenično stanje, priznanja krivnje i savjetovanja sa Zborom savjetnika i Ekonomskim vijećem nadbiskupije, N.N. je izrečena opomena, u kojoj su utvrđeni načini otplate dugovanja prema Riječkoj nadbiskupiji koja je dugovanja isplatila župi. N.N. je također podvrgnut posebnom nadzoru u smislu upravljanja crkvenim dobrima.

Svećenik N.N. (1954.) prijavljen je od dvije osobe za trgovinu i poslovanje protiv propisa kanona te je u istom pismu optužen za priležništvo. 27. listopada 2021. izdao

sam dekret o pokretanju prethodne kanonske istrage da ispita prijavu protiv svećenika N.N. Prijavile su ga osobe kojima je posudio novac koji one nisu vratili pa je, budući da je imao kao zalog hipoteku na njihovu nekretninu, on istu prodao. 1. ožujka 2022. završena je prethodna kanonska istraga u kojoj je zaključeno da je N.N. zakonito prodao nekretninu na kojoj je imao hipoteku radi namirenja potraživanja temeljem posudbe. Glede optužbe za priležništvo, prethodnom su istragom utvrđeni elementi neprimjerenog ponašanja N.N. zbog čega mu je izrečena opomena, ali se nije uspjelo utvrditi da se radi i o kaznenom djelu. Trenutno je župnik manje župe.

NE TREBAMO SE BOJATI RAZGLAŠAVATI ISTINU

Uz ove prijave i prethodne istrage od kojih su neke još uvijek u tijeku, moram napomenuti da sam prije četiri dana dobio još jednu prijavu za seksualno zlostavljanje protiv jedne osobe i prijavu za zataškavanje protiv druge osobe, koju sam prijavio Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci i zatražio od nadležnog Dikasterija uputu o provođenju prethodne istrage. O rezultatima ovih istraga također ću obavijestiti javnost.

Kao što sam naveo sve slučajeve koji se tiču zlostavljanja maloljetnika prijavio sam državnom odvjetništvu bez obzira je li se možda radilo o zastari ili ne. Za sve te slučajeve nakon preliminarnе istrage sve spise sam poslao nadležnom Dikasteriju kako bi se oni mogli upoznati sa slučajem i uputiti me kako postupiti.

Budući da je veći broj prijava stigao anonimno, kao što sam malo prije pročitao, u takvim je slučajevima teško utvrditi činjenice. Zato molim sve koji išta znaju o ovim ili drugim slučajevima da to prijave policiji i povjerenici za zaštitu maloljetnika Riječke nadbiskupije (email: zastita.maloljetnika@ri-nadbiskupija.hr).

Pomozite mi da svakog zlostavljača onemogućimo u daljnjim zločinima. Kao biskup nemam mogućnost staviti ih u zatvor, ali mogu i hoću ih prokazati, oduzeti im službu i onemogućiti ih da kroz crkvene strukture i autoritet zlorabe povjerenje povjerenih im osoba, posebno obitelji i djece. Također, apeliram i na građanske i na crkvene zakonodavce da ukinu zastaru za slučajeve zlostavljanja.

Kao upravitelj ove mjesne Crkve dužan sam preuzeti odgovornost, ali i učiniti sve da se ovakvo što više nikada ne ponovi. Nemam ranije iskustvo vođenja ovakvih istraga niti komuniciranja ovih tema u javnosti. Trudim se činiti najbolje što znam. Ako prepo-

znam propuste i nesnalaženja, ne bježim od odgovornosti i spreman sam sve mijenjati. Zbog toga sam i zatražio osnivanje neovisne komisije koja će pregledati sve slučajeve i utvrditi je li bilo kakvih propusta i je li potrebno i kako za pojedine slučajeve proširiti istragu.

Suočavajući se s ovim bolnim i mučnim slučajevima, kao i složenosti kanonskih procesa u kojima se nastojalo doći do istine uočio sam da bi bilo korisno u nekim dijelovima proširiti kanonsku proceduru. Tako odlučujem u svim optužbama za kaznena djela, kao vrstu revizije, u preliminarnoj istrazi obavezno tražiti stručno mišljenje o istrazi od strane vanjskih suradnika iz područja prava i psihologije. Također u cilju što odlučnije borbe protiv ovoga zla, od sada ću po završetku svih prethodnih istraga obavijestiti vjernike i zainteresiranu javnost o zaključcima na nadbiskupijskim mrežnim stranicama, na način kao što to danas činim. Predložiti ću da ove korake prihvate i druge biskupije u Hrvatskoj.

Želim zahvaliti medijima što otvarate ove teške, bolne i mučne teme. Mediji na neki način senzibiliziraju javnost za patnju

Sve koji su proživjeli ove ili slične zastrašujuće zločine zlostavljanja pozivam da se ne boje i da mi se jave. Želim svima ponuditi ispriku i pružiti pomoć u njihovom oporavku.

žrtava i pomažu da se svi još odlučnije suočimo s ovim zlom. Mnogo je primjera u svijetu, a i u Hrvatskoj gdje su mediji imali ključnu ulogu u suočavanju s ovim zlom. Papa Franjo jučer je u poruci za Svjetski dan medija rekao: “Ne trebamo se bojati razgllašavati istinu, makar ona katkad bila i neugodna.”

Ovom konferencijom progovaram o ovoj bolnoj temi na ovakav javan način kako bismo mogli zajednički tražiti rješenja. Ukoliko na ovoj konferenciji nisam bio dovoljno precizan i jasan stojim vam na raspolaganju za sva pojašnjenja koja mogu dati.

Na koncu ove konferencije još jednom u ime Crkve molim ispriku od svake žrtve zlostavljanja od strane klerika ili osoba povezanih s Riječkom nadbiskupijom. Na koliko god prepreka nailazio neću odustati od ove borbe. Riječka nadbiskupija treba i mora biti mjesto nulte tolerancije na bilo kakav oblik nasilja.

Odjeci kontinentalnog sinodalnog zasjedanja u Pragu

U prošlim brojevima Zvona objavili smo promišljanja Brune Velčić i s. Marte Carti koje su, on-line ili uživo, sudjelovale na sinodi u Pragu. U ovome broju donosimo osvrt još jednog sudionika ovog susreta, Marka Medveda.

Samo sinodalna Crkva danas je u stanju naviještati Evandjelje

U načinu rada kakav se provodio na sinodi u Pragu vidim poticaj za budući rad crkvenih tijela u kojima se s jedne strane omogućuje pluralna rasprava, a s druge očuvanje posebne uloge hijerarhije u Crkvi.

Piše:
Marko Medved

Sudjelovanje na drugoj etapi Sinode biskupa, odnosno kontinentalnom dijelu za Europu, održanoj u Pragu početkom veljače 2023., makar samo on line prisustvom, za mene je značilo duhovno iskustvo. Biti dionikom zajedničkog promišljanja u kojemu istupaju kler i laici, muško i žensko redovništvo, kroz pluralna iskustva života katolika s istoka i zapada na mene je utjecalo jačanjem osjećaja crkvenosti ili onoga što se običava nazivati sentire cum Ecclesia.

Simbol kontinentalne etape Sinode u Pragu bila je slika Naroda Božjega u hodu preko Karlova mosta koji u Pragu spaja dvije obale Vltave, puk usmjeren prema vratima i tornju kroz koje se ulazi u grad. Ta slika srednjovjekovnog Praga upućuje istodobno i na eshatološku dimenziju Naroda Božjega na hodu prema Nebeskom Jeruzalemu gdje ga čeka Jaganjac koji je svjetlo (Otk 21). Ne radi se o nekoj imaginarnoj zemlji po kojoj Narod zajedno hoda, već o konkretnom tada još podijeljenom gradu Pragu koji se tek naknadno ujedinio, drugim riječima o određenim povijesnim okolnostima u kojima nam je biti kršćanima. Hod preko mosta koji spaja dvije obale i razdvojene svjetove ukazuje na sinodalnost koja pomaže u izgrađivanju zajedništva među ljudima i između čovjeka i Boga. U kutu simbola stoji praška katedrala sv. Vida, u kojoj se također odvijao dio liturgijskog programa.

Metoda rada određena prethodnim Uputama za održavanje Kontinentalnih etapa sinode također izražava model sinodalne Crkve. Naime, Sinoda o sinodalnosti odvijala se u dva dijela. Prvi dio od 5. do 9. veljače okupio je 156 delegata 39 biskupskih konferencija iz Europe. Svaka je nacionalna delegacija bila sastavljena od predsjednika biskupske konferencije i 3 člana (laika i redovnika, muško i žensko) po ključu koji je trebao odražavati cjelokupnost Naroda Božjega. Drugi dio, od 10. do 12. veljače, okupio je samo predsjednike biskupskih

konferencija koji su promišljali o obrađenim pitanjima i zaključnom dokumentu na temelju njihove posebne karizme. U takvom načinu rada vidim i poticaj za budući rad crkvenih tijela u kojima se s jedne strane omogućuje pluralna rasprava o aktualnim pitanjima bez čega nema kvalitetnih zaključaka i s druge očuvanje posebne uloge hijerarhije u Crkvi. Bilo je to ostvarenje više puta naglašenog principa komplementarnosti između decision making i decision taking.

Doživio sam zasjedanje u Pragu kao Parrhēsiu, otvoreni govor o svemu što se tiče crkvenoga života danas u Europi. Nije to bila parlamentarna rasprava, već slušanje Duha koji nam govori kroz govor drugih i kroz iskustvo drugoga; slušati se međusobno

Za razliku od često pogrešne percepcije sinodalnosti nije se radilo o naporima za izgradnjom neke nove Crkve, već o nastojanju da se bolje razumije već postojeći nauk i ukaže na razvoj nauka u budućnosti.

da bi se čuo Duh. Riječ je o tome da smo bili pozvani na propitivanje što nam to Duh danas govori kroz aktivnu participaciju svijui, naroda, klera i redovništva, svijui krštenika. Za razliku od često pogrešne percepcije sinodalnosti nije se radilo o naporima za izgradnjom neke nove Crkve, već o nastojanju da se bolje razumije već postojeći nauk i ukaže na razvoj nauka u budućnosti. Na Sinodi je bila opipljiva pozornost da se čuje glas onih koji su htjeli govoriti u prvoj fazi sinode. No uzimalo se u obzir i činjenica da neki nisu mogli odnosno nisu htjeli govoriti, pri čemu su neki iznijeli i pitanje zašto netko nije mogao ili nije htio govoriti u mjesnim crkvama. Naglašeno je da je Sinoda mjesto na kojima svi mogu govoriti, pri čemu daka-ko istina i istinitost ne ovise o glasnoći kojom se netko izražava. Nije manjkalo ni kritičkih glasova koji su upozorili da se ne bi trebalo

govoriti o nekim kategorijama vjernika bez njihova izravna prisustva i mogućnosti da osobno iznesu svoje svjedočanstvo.

Glede sadržaja rasprave treba reći da je ona obuhvaćala izvješća nacionalnih delegacija i raspravu na temelju Instrumentum laboris Proširi prostor svoga šatora (Iz 54,2), pri čemu su u središtu bila pitanja glede identificiranje područja napetosti i prioriteta u vidu Sinode u Rimu u listopadu 2023.

OTVORENOST PREMA SVIJETU

Moj osnovni dojam što se tiče rasprava jest razlika između katolika u zapadnim zemljama od onih u istočnim zemljama našega kontinenta u odnosu na pitanja koja se danas nameću kršćanima. Neki put se radilo o istim temama, ali im se drugačije pristupalo i različito ih se tumačilo. Izdva- jam samo neka.

Dok su s istoka pitanje života u se- kularnom društvu često identificirali kao prijetnju na način da su ga izostavljali ili su isticali potrebu opiranja sekularizaciji, sa zapada se isticalo da se Crkva danas ne nalazi više u kršćanskom i homoge- nom svijetu. U tome pitanju katolicima u Hrvatskoj može biti zanimljiva analiza Tomáša Hálika iz Češke koji je o ovome pitanju rekao da je njegova zemlja proš- la kroz tri vala sekularizacije kao rezultat socio-kulturoloških promjena: „blagu seku- larizaciju“ („soft secularization“) u brzom prijelazu iz agrarnog u industrijsko društvo; teško nasilnu sekularizaciju (hard violent se- cularization) pod komunističkim režimom; i drugu „blagu sekularizaciju“ („soft seculari- zation“) u prijelazu iz totalitarnog društva u krhku pluralističku demokraciju u postmo- dernom dobu. Hálik kaže da nas upravo transformacije, krize i iskušenja izazivaju da pronađemo nove putove i prilike za dublje razumijevanje onoga što je bitno te da seku- larizacija ipak nije uzrokovala nestanak već transformaciju kršćanstva.

Zbog manjka prostora ovdje se ne može pisati o svim pitanjima. Naglasimo samo neka: pitanje uloge žene i prisustva odnosno odsustva žene u procesu donošenja odluka u Crkvi; na istoku nakon komunizma neke

zemlje traže izradu europskog martirologija; pitanje žrtava seksualnog zlostavljanja; pitanje ekumenizma i suživota s drugim religijama u Europi.

Moglo bi se zaključiti da su u odnosu na suvremene izazove došli do izražaja različiti pristupi od zbivanja redova do otvaranja i neopterećenosti brojem pripadnika Crkve u budućnosti već njihovom kvalitetnom prisutnošću. Naš pastoral ne može biti pastoral osvajanja ili ponovnog osvajanja, već pastoral prisutnosti, rekao je kardinal Kassel. Dok je kod nekih bio prisutan strah od toga da se ne ostane vjeran tradiciji, sinodalni proces intenzivno je pozvao sudionike na razumijevanje znakova našeg vremena. Oni nisu pokušaji prilagođavanja Evandjelja suvremenom dobu, već nam pomažu da bolje razumijemo što Evandjelje od nas danas traži. Otvorenost prema svijetu može nam pomoći da bolje razumijemo Evandjelje, istaknuto je.

Više sudionika je naglasilo potrebu da Crkva ponudi konkretnu sinodalnu metodu mjesnim crkava jer sinodalnost ne može ostati samo parola i slogan. Istaknuta je potreba za formuliranjem teologijom sinodalnost, za formacijom za sinodalnost, kao i to da se u Zakoniku kanonskog prava unesu promjene u vidu sinodalnosti.

TEOLOGIJA SINODALNOSTI

Nakon veljače i održavanja druge etape sinode, odnosno kontinentalne etape za Europu u Pragu, održane su slične skupštine i za ostale kontinente. Ta druga faza nazvana i Sinoda o sinodalnosti službeno je zaključena 31. ožujka 2023.

Na temelju poziva u Pragu da se formulira teologija sinodalnosti, Papinsko sveučilište Gregoriana u Rimu organiziralo je 27. travnja 2023. međunarodni simpozij o toj temi. Na njoj je generalni tajnik Sinode biskupa Mario Grech govorio o tome kako je još papa Pavao VI. utemeljujući Sinodu biskupa pozvao na njezino usavršavanje u budućnosti te da papa Franjo naporima u vidu sinodalnosti čini upravo to. Osluškiivati iskustva sinodalnosti znači, ustvrdio je pritom Grech, omogućiti formuliranje teologije sinodalnosti polazeći od onoga što Duh čini u zajednici vjernika te da je sinodalna Crkva zreo plod Drugoga vatikanskog sabora.

No za razliku od Opće Crkve, u Hrvatskoj nije registriran veći napor oko produbljivanja spomenutih pitanja i same sinode. U katoličkim medijima nije objavljeno izvješće hrvatske delegacije u Pragu, mada je upravo participacija svih krštenika u temelju današnjih napora za sinodalnišću. Hrvatski teološki fakulteti za razliku od Gregoriane nisu tijekom 2023. organizirali skupove kojima bi dali doprinos promišljanju oko sinodalnog modela crkvenosti preferirajući neke druge teme. Prostor na web stranici HBK o Sinodi ima materijale samo iz prve etape sinodalnog hoda zanemarujući drugu etapu. Zato vrijedi još jednom podsjetiti da je samo sinodalna Crkva danas u stanju naviještati Evandjelje jer je sinodalnost u službi misionske Crkve. Drugim riječima, potrebna je aktivna participacija svega Naroda Božjega, svih krštenika.

Raspiriti iskustva Duha

Sinodalna Crkva može biti odgovor koji će nam pomoći da se pozabavimo svim vrstama zlorababa. Po mom mišljenju, zlostavljanja su rezultat pogrešnog načina na koji koristimo autoritet.

Generalni tajnik Biskupske sinode, malteški kardinal Mario Grech, koji je krajem svibnja posjetio Hrvatsku u povodu molitve za XVI. Opću redovnu skupštinu Biskupske sinode o sinodalnosti, u srijedu 31. svibnja predvodio je svečano misno slavlje svetkovine Majke Božje od Kamenitih vrata na trgu ispred zagrebačke katedrale, a 1. je lipnja u Apostolskoj nuncijaturi u Zagrebu sudjelovao u proslavi 10. Papinog dana. Dan kasnije dao je intervju za Hrvatsku katoličku mrežu. Prenosimo dio razgovora koji je u Apostolskoj nuncijaturi u Zagrebu vodio Hrvoje Josip Bišćan.

■ Kako ste – u svim susretima ovih dana – doživjeli Crkvu u Hrvatskoj?

Ponajprije zahvaljujem Gospodinu, jer dolazeći u srednju Europu nisam očekivao da ću susresti tako živu Crkvu. Susreo sam se s biskupima tijekom zasjedanja biskupske konferencije, pa i pojedinačno, i moram reći da sam stvarno primio vrlo zanimljivo svjedočenje pastira koji hodaju sa svojim narodom.

Kada sam predslavio euharistiju 31. svibnja, na svetkovinu Pohoda Blažene Djevice Marije, to je stvarno ostavilo traga na meni. Pučka pobožnost je nešto vrlo važno.

Za mene je to sredstvo koje nam pomaže naviještati Evandjelje. Pučka pobožnost može biti instrument koji nam pomaže ne samo prenijeti Evandjelje, nego i pronaći jezik koji može pomoći da svi razumiju ono što komuniciramo.

■ Bolna tema koja razdire Crkvu su skandali na različitim razinama. Može li se to prevenirati, a ako ne, kako sankcionirati?

Mislim da sinodalna Crkva može biti odgovor koji će nam pomoći da se pozabavimo svim vrstama zlorababa. Zašto? Po mom mišljenju, zlostavljanja su rezultat pogrešnog načina na koji koristimo autoritet. Zlostavljanje je zloraba autoriteta.

Ako se kao sinodalna Crkva slažemo s time kako moramo nositi teret autoriteta, na evandeoski način, mislim da bismo bili u još boljoj poziciji da ispunimo svoje odgovornosti i također da budemo odgovorni za način na koji ispunjavamo svoje odgovornosti.

■ Nedavno smo obilježili deset godina pontifikata pape Franje. Koje biste njegove pojmove i poteze izdvojili kao ključne?

Mislim da je njegova prva enciklika „Evangelii gaudium“ još uvijek njegova Magna Charta, u kojoj predstavlja svoju viziju Crkve koja se otvara i koja bi trebala ići na ulice i trgove. Ovih dana jedan me novinar pitao žalosti li me što svetkovina Pohoda Blažene Djevice Marije nije proslavljena u katedrali zbog štete od potresa. Rekao sam mu da osjećam da sam bio prisutan u katedrali jer katedrala nije samo zgrada, nego okupljeni Božji narod.

To je ono što nam Sveti Otac pokušava pomoći razumjeti i živjeti – da cijeli Božji narod čini Crkvu, a uz poštivanje karizmi i službi svatko može pridonijeti svetosti Crkve i zajedničkom dobru društva u cjelini.

■ Papa Franjo govori o žaru za evangelizaciju, o Crkvi koja izlazi prema ljudima, a Crkva u Europi djeluje tromo i umorno. Znači li to da su vjernici ravnodušni, površni ili su zaista umorni?

Dopustite mi da napravim uvod: Crkva nije samo Crkva u Europi. Proteklih sam mjeseci sudjelovao na sinodskim zasjedanjima na drugim kontinentima – Aziji, Africi, čak i za istočne Crkve. Moram reći da sam bio pun entuzijazma i nade, jer sam se osvjedočio da su te Crkve drugačije. U njima postoji entuzijazam, a ljudi govore s oduševljenjem o Isusu, Njegovoj Crkvi i čovječanstvu, i to je vrlo obećavajuće.

Pitanje je zašto se u Europi čini da jesmo umorni, s obzirom na to da i u njoj postoje vrlo pozitivna crkvena iskustva koja možda nisu na naslovnici novina, ali ih ima. Trebamo sada raspiriti ova iskustva Duha tako da kršćanski život, pastoralni život prisutan u ovim malim zajednicama stvori novo crkveno iskustvo u Europi.

Massimo Faggioli, teolog, crkveni povjesničar i profesor na Katedri za teologiju i religijske studije Sveučilišta Villanova u Philadelphiji (SAD)

Sinodalnost je trenutak odluke, a ne nešto što će se dogoditi samo po sebi

Razgovarao: Marko Medved

Massimo Faggioli (rođen 1970.) talijanski je teolog, crkveni povjesničar i profesor na Katedri za teologiju i religijske studije Sveučilišta Villanova u Philadelphiji (SAD). Autor je brojnih znanstvenih radova, a redovito objavljuje i u La Croix International i Commonweal, posebice na temu Drugog vatikanskog koncila, aktualnog života Crkve i njezina odnosa s društvom.

■ **Doprinos anglosaksonskih katolika bio je presudan na primjer 1891. godine potaknuvši papu Lava XIII. da enciklikom *Rerum novarum* pokrene socijalni nauk Crkve. Kakav doprinos danas dolazi Općoj Crkvi od katoličanstva u Sjedinjenim Državama gdje Vi živite i radite?**

Za vrijeme Drugog vatikanskog koncila zasigurno najvažniji doprinos sjevernoameričkih katolika bio je, s teološke točke gledišta, u pitanju vjerske slobode. To je dovelo do koncilске deklaracije *Dignitatis Humanae* o slobodi vjerovanja. Još od početaka 20. stoljeća, katoličanstvo u Sjedinjenim Državama dalo je važan doprinos također u promišljanju uloge crkve u dobrotvornom i socijalnom djelovanju, što je bilo tipično za manjinsku crkvu koja je imala posla s protestantskom većinom i s ekonomskim sustavom divljeg kapitalizma. Danas, na početku 21. stoljeća, Crkva u Sjedinjenim Američkim Državama nalazi se, kao i ostatak zemlje, u krizi savjesti. Riječ je ponajprije o moralnoj i intelektualnoj krizi, čak i više negoli o krizi u političkom i društvenom smislu. To je još uvijek vrlo vitalna crkva, s mnogo mladih ljudi, ali nije izuzeta od sekularizacije. Najtipičniji fenomen je polarizacija unutar

katoličkih intelektualnih i crkvenih elita – teološka polarizacija koja je odraz političke polarizacije između Republikanske stranke i Demokratske stranke kao posljedica “kulturnih ratova” koji, kao što znamo, sve više postaju globalnima.

■ **Otvorimo pitanje seksualnog zlostavljanja s kojim se Crkva u SAD-u morala suočiti i prije od nas u Europi. Nedavno ste napisali da razlike u osjetljivosti na krizu zlostavljanja unutar Crkve ne slijede uobičajene razlike između konzervativaca i progresivaca, već da u ovom slučaju u prvi plan dolaze razlike druge vrsta poput one između klera i laika, Crkve Zapada i Crkve Istoka i dr.**

Postoje različiti načini percipiranja, nepoznavanja ili negiranja postojanja skandala seksualnog zlostavljanja u Crkvi duž crte rascjepa određene linijom koja razdvaja kler i laike, muškarce i žene. No, u globalnoj crkvi također postoje crte rascjepa među kontinentima poput Afrike i Azije koji su u drugačijoj situaciji jer su to kršćani u kojima je patrijarhalni i klerikalni model crkve još uvijek dominantan. No najočiglednija stvar je da na način odgovora na skandal seksualnog zlostavljanja u crkvi uvelike utječu izvancrkveni čimbenici, ustavnog i pravnog tipa, odnosno u kojoj vrsti vladavine prava, diktature ili autoritarnog sustava crkve žive, kakvo povjerenje (ili izostanak povjerenja) se ima prema policiji i pravosuđu, kao i ulogu neovisnih masovnih medija. U tome smislu, Crkva je danas suočena s epohalnim izazovom koji zahtijeva kulturnu promjenu koja se mora dogoditi unutar Crkve, ali i u vanjskoj sferi s kojom Crkva djeluje. I to su

Papa Franjo ima povijesnu zaslugu

što je istisnuo

tradicionalistički narativ o

Drugom vatikanskom saboru

koji je prethodno zadobio

dosta prostora tijekom

pontifikata Benedikta

XVI. Ali danas postoji

teološka recepcija Drugoga

vatikanskog sabora koja

mora krenuti iznova — od

koncilskih dokumenata, od

dogadaja Koncila, i mora

se boriti protiv učinaka

doktrinarne politike koja

je, osobito u liturgijskom

pitanju, ozakonila

najekstremnije inačice

otpora protiv koncilskog

učiteljstva.

■ **Danas je Franjina Crkva angažirana u izgradnji sinodalne crkvene paradigme, usred raznih poteškoća, među kojima je i strah Rima pred određenim otvaranjima. Kako gledate na to?**

Glavni problem su nerealna očekivanja od sinodalnosti. Franjo je pokrenuo proces za sinodalnu crkvu, ali druga dva elementa – hijerarhijski i kolegijalni – nastaviti će postojati kao što je papa jasno rekao. Činjenica jest da je nekima sve to premalo, a drugima previše. Ali konačno, to je crkva koja pokušava riješiti određena pitanja bez pretvaranja da ona ne postoje. Sinodalnost dolazi u Katoličku crkvu nakon dugog vremena u kojem se inzistiralo na potrebi obnove Crkve kao načina poslušnosti naslijeđu Drugog vatikanskog sabora. To je inzistiranje pronašlo svoje podupiratelje, a u papi Franji provoditelja reforme. No ne smijemo zaboraviti da je sinodalni proces pokrenut 2021. došao kao rezultat neuspjeha posljednjih pedeset godina da se Crkvu promišlja bez klerikalizma i hijerarhizma. Sinodalnost je stoga i trenutak odluke, a ne nešto što će se dogoditi i ispuniti automatski i samo po sebi. Za kršćansku zajednicu sinodalnost također znači trenutak mogućih podjela i odbacivanja. Sinodalnost neće dovesti do nekog idealnog crkvenog stanja. Sinodalni proces odvija se u vrijeme „nagomilavanja različitih izazova“, kako je napisao Christoph Theobald u dijagnozi našeg vremena. Sinodalnost se odnosi na usvajanje novog stila misionarske prisutnosti Crkve u našim društvima, i zbog toga je sinodalni proces ključan trenutak. Neke mjesne Crkve – ne samo njihovo biskupsko vodstvo, nego i Narod Božji – još uvijek su ravnodušne, ako ne i neprijateljske prema „sinodskom procesu“. U tome smislu potrebno je izazvati tu nevoljkost ili odbijanje organiziranjem autonomnih parasinodalnih ili perisinodalnih inicijativa. Ali one moraju biti dio takve crkvenosti koja sinodalnost ne svodi na natjecateljske idiosinkratske programe. Uokvirivanje sinodalnog procesa kao kairosa također nam pomaže shvatiti ovaj trenutak u životu Crkve ne kao zrcalo našeg privatnog teološkog i religioznog „ja“, nego kao vrata kroz koja uči u novo crkveno razdoblje života sa zajedničkim osjećajima i sviješću o vremenu u kojem živimo.

izazovi s ponešto različitim karakteristikama u različitim dijelovima svijeta, čak i unutar Europe.

■ **Vi ističete s jedne strane hitnu potrebu crkvenoga dijaloga u kontinuitetu s intelektualnom tradicijom prošlosti, dijaloga otvorenog sa suočavanjem s idejama suvremenosti, sekulariziranog društva drugih religija, a s druge obeshrabenost zbog teškoće ili čak nemogućnosti toga dijaloga jer neke struje unutar katoličanstva svoje teološke škole mišljenja uzdižu u sustav i apsolutiziriraju. Pritom ste pred sobom vidjeli prije svega situaciju u SAD-u, ali slične dojmove imamo i mi u Hrvatskoj, odnosno u srednjoj i istočnoj Europi.**

To je zasigurno glavni izazov za katoličanstvo u Europi i Americi. Trenutna kriza Crkve nije samo kriza upravljanja, nego se radi o teološkoj krizi ili još teže o krizi vjere. Katolička teologija izgubila je ne samo ideju (re)konstruiranja sustava, odnosno načina na koji povezati različite istine, nego je zagubila i svoju autonomiju. Ona često nespretno oponaša postmoderne i dekonstruktivističke mislioe. Pored toga, napustila je teren povijesti: ne samo u smislu da ne posjeduje svijest o povijesti, nego se katolička teologija u dovoljnoj mjeri ne suočava s problemima kulture i stvarnosti sadašnjega povijesnog razdoblja. Imam dojam da je posve zapala u samoreferencijalnost. Stoga mi se čini da je danas teologija očito nesposobna da ponovno kreativno ponudi one velike teološke istine koje čine baštinu njezine slavne tradicije prošlosti. Zatim treba reći da su s vremenom biskupi i papinstvo također izgubili vezu s akademskom teologijom, a danas ne vidim da pokazuju volju da tu vezu obnove.

Umjesto toga, u područjima izvan Europe i Amerike, teološka kriza povezana je s vrlo ograničenim resursima, nedostatkom teologije koju stvaraju laici i povratkom klerikalizma ili lažnim imitacijama kanona postmoderne posebice u anglosaksonske svijetu.

■ **U kontekstu promjena usmjerenih na sinodalnu Crkvu koju želi papa Franjo, teologiji je također potrebna duboka promjena u pogledu njezina do sada provedenog samorazumijevanja. Uredili ste zbornik s Catherine Clifford *The Oxford Handbook of Vatican II* (2023). Kako komentirate današnji odnos Crkve prema Koncilu 60 godina nakon njegova zatvaranja, također s obzirom na ostavštinu pape Benedikta XVI.?**

Papa Franjo ima povijesnu zaslugu što je istisnuo tradicionalistički narativ o Drugom vatikanskom saboru koji je prethodno zadržao dosta prostora tijekom pontifikata Benedikta XVI. Ali danas postoji teološka recepcija Drugoga vatikanskog sabora koja mora krenuti iznova – od koncilskih dokumenata, od događaja Koncila, i mora se boriti protiv učinaka doktrinarne politike koja je, osobito u liturgijskom pitanju, ozakonila najekstremnije inačice otpora protiv koncilskog učiteljstva. Taj zaključak se nameće iz razgovora s određenim biskupima i klerom. Nalazimo se u fazi rekonstruiranja koncilске recepcije, pri čemu je ujedno vidljivo da neki dokumenti Drugog vatikanskog sabora dramatično trebaju poboljšanje u interpretaciji odnosno aktualizaciju koncilskog posadašnja – (*aggiornamento dell'aggiornamento*). To je bila namjera nedavno objavljene knjige *The Oxford Handbook of Vatican II* (više od četrdeset autora sa svih kontinenata, gotovo 800 stranica, s odjeljkom o recepciji Koncila u drugih crkva i religijama te nizom čla-

naka o post-koncilskom razdoblju na drugim kontinentima). Intencija ove opsežne knjige bila je otvoriti raspravu o teologiji i tradiciji u Katoličkoj Crkvi prema globalnijem razumijevanju nje same i njezina poslanja, danas manje usredotočenog na zapadnu hemisferu te povratiti povijesnu i teološku dimenziju Koncila uklonivši je iz političko-medijskih logika razmišljanja danas dominantnih u anglosaksonskom svijetu.

■ **Bavite se i političkim implikacijama katolicizma na globalnoj razini. Kako biste ilustrirali najveće izazove za katolike angažirane u političkom društvu, također s obzirom na iskustvo proživljeno s Bidenom u SAD-u ili Orbánom u Mađarskoj? U tom ste smislu proučavali i encikliki *Laudato si* pape Franje.**

Glavni je problem što crkveno učiteljstvo danas nema političku recepciju u smislu da više nema modela „katoličkog političara“, već postoje „kulturni katolici“ poput Orbána i Melonijeve koji katolicizam shvaćaju kao simbol društvene politike konzervativaca. S druge strane, na ljevici prevladava libertarijanska kultura koja često ima malo interesa ili neki put ismijava činjenicu da Crkva ima nešto za poučiti o životu, smrti i svemu onome između. Veliki je to povijesni paradoks: katolicizam je kratko vrijeme (od Drugoga svjetskog rata nadalje) prigrlilo demokraciju, ali nedugo nakon Drugoga vatikanskog sabora bio je to zagrljaj koji nije dugo potrajao. Gdje su danas radne „mase“ kojima je Crkva govorila? Dislokacija proliferacije radne snage – „gig-ekonomija“, „periferni radnici, sezonski radnici, radnici na domu, *ad hoc* radnici – to su golemi procesi s kojima se crkva mora nositi kada govori o politici.

Svećenička skupština

U Domu pastoralnih susreta u Lovranu 15. svibnja održana je redovna proljetna Svećenička skupština koju je pozdravnim govorom otvorio riječki nadbiskup Mate Uzinić.

U pozdravnom govoru nadbiskup Uzinić je istaknuo da se skupštinom želi pomoći otkriti kako djeluju središnja tijela Riječke nadbiskupije – Ordinarijat. Izvještaji koji će na njoj biti izneseni trebali bi potaknuti na dijalog, interakciju, s ciljem da se poboljša ono što bi trebalo, odnosno ako se ide u pravom smjeru, da se nastavi, a ako se nešto propustilo, da se to učini.

„Nadbiskupijski ordinarijat ne smije biti svrha sam sebi, nego trebamo služiti jedni drugima i služiti poslanjima koja su nam dana. Budimo pomoć jedni drugima kako bi Crkva u Riječkoj nadbiskupiji mogla nastaviti svoj povijesni hod i nastaviti odgovarati poslanju koje je dobila, poslanju kojega smo od Boga primili“, poručio je nadbiskup i po-

taknuo okupljene svećenike da se u zajedništvu stave jedni drugima na raspolaganje.

U prvom radnom dijelu skupštine predstavljena su izvješća generalnog vikara Maria Tomljanovića, vikara za kler Vjekoslava Đapića te v.d. ekonoma nadbiskupije Mate

Berišića. Nakon kratke stanke izvješće o započetim i budućim projektima Ureda za gradnje podnio je voditelj Ureda Piotr Modrzejewski, a rad Interdijecezantskog suda predstavio sudski vikar Emil Svazić.

U konstruktivnoj raspravi koja je uslijedila istaknuta su mnoga pastoralna pitanja, a u završnom dijelu skupštine najavljena je proslava blagdana sv. Vida, zaštitnika Riječke nadbiskupije, Svećenički dan te proslava povodom primanja palija riječkog nadbiskupa Mate Uzinića. Skupština je zaključena zajedničkim objednom nakon koje je održan sastanak prezbiterskog vijeća Riječke nadbiskupije.

Nadbiskupijsko pastoralno vijeće

Bratstvo treba postati stil crkvenoga života Riječke nadbiskupije

U Velikoj odvorani Nadbiskupijskog ordinarijata u Rijeci u srijedu 17. svibnja održana je 4. redovna sjednica Nadbiskupijskog pastoralnog vijeća pod predsjedanjem riječkog nadbiskupa Mate Uzinića. Nakon uvodne molitve te pozdravnog govora tajnika Marka Medveda, uslijedio je radni dio susreta u kojemu su iznesena iskustva vijećnika o sinodalnom hodu u župama i dekanatima Riječke nadbiskupije. Istaknuta su pozitivna i negativna iskustva sa sinodalnih savjetovanja u župama dekanata.

Kao jedan od glavnih razloga za nedovoljno uključivanje naveli su neznanje velikog broja vjernika glede pojma sinode i neupućenost u metodologiju rada. Pohvalno je istaknuto korištenje pojma bratstvo iz

smjernica za nacrt nadbiskupijskog Pastoralnog plana i programa za novu pastoralnu godinu, pri čemu je istaknuo da se njime u velikoj mjeri očituje ono što sinoda jest. Od samoga početka Crkva je prakticirala stil zajedničkog hoda čiji je izraz bratstvo. Papa Franjo u „Evangelii gaudium“ ističe da se bratstvo ostvaruje kroz prihvaćanje, slušanje, dijeljenje, solidarnost, navještaj, poslanje, siromaštvo i pastoralna godina 2023./2024. treba biti usmjerena ponovnom otkrivanju otvorenog bratstva koje treba postati stil crkvenoga života Riječke nadbiskupije, istaknuto je u smjernicama koje su jednoglasno prihvaćene na sjednici.

Ovom prigodom predstavljeno je novo povjerenstvo posvećeno pastoralu s oso-

bama s invaliditetom i posebnim potrebama, a o kojemu je govorio Budislav Vukas, profesor s Pravnog fakulteta u Rijeci koji je, zajedno s Klarom Labinac iz Centra za odgoj i obrazovanje, na čelu novoosnovanog povjerenstva. Cilj je na polju ovog, još uvijek nedovoljno zastupljenog pastora, omogućiti osobama da budu aktivni subjekti u pastoralu mjesne Crkve.

U raspravi koja je uslijedila naglašena je važnost pojma sinodalnosti, ali i poteškoća da mnogi ne razumiju teološke pojmove i potrebno ih je podučiti i informirati. Cilj je prihvaćanje sinodalnog načina crkvenog života.

Predsjednik Mešihata islamske zajednice u Hrvatskoj posjetio nadbiskupa Uzinića

Riječki nadbiskup Mate Uzinić susreo se 12. svibnja u Ordinarijatu Riječke nadbiskupije s predsjednikom Mešihata islamske zajednice u Hrvatskoj, Azizom ef. Hasanovićem, koji je u Rijeci boravio povodom 1. međunarodnog natjecanja u memoriranju (hifz) Kur'ana Časnog za hafize iznad 35 godina, te proslave 10. godišnjice Islamskog centra u Rijeci. Susretu su nazočili generalni vikar Riječke nadbiskupije, Mario Tomljanović, zamjenik muftije i ravnatelj Islamske gimnazije u Zagrebu, Mevludi Arslani, glavni imam Međzliisa Islamske zajednice Rijeka, Hida- jet Hasanović, tajnik Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj, Nermin Botonjić i

predsjednik Međzliisa Islamske zajednice Rijeka, Mirsad Čoko.

Na susretu se razgovaralo o pitanjima od zajedničkog interesa i tijekom sastanka istaknuta je kvalitetna dosadašnja suradnja u zajedničkom radu na promicanju međureligijskog dijaloga.

Prilikom susreta razmijenjeni su darovi. Nadbiskup Uzinić je muftiji Hasanoviću poklonio svezak knjiga riječkog nadbiskupa u miru Ivana Devčića „Pitanje o Bogu“ te zbornik teoloških radova „Sa svim brodolomima povijesti“, dok je muftija nadbiskupu poklonio Islamski enciklopedijski almanah u izdanju Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj.

U OKRILJU ZVONIKA

Drveni zvonik u Gornjim Kutima desetljećima je stajao u središtu mjesta i bio središte tamošnjega života.

Piše: Karmen Delač-Petković

Nekoć su u Gorskom kotaru postojali i drveni zvonici, kakvih danas više nema. Oni su, kao i dobar broj pučkih drvenih građevina, platili danak „modernizaciji“. Jedan takav, drveni zvonik stajao je i u središtu Gornjih Kuti još u vrijeme moga djetinjstva. Ovo je priča o njemu. Poznato je da je u Kutima početkom 20. st. postojao vrlo jednostavan zvonik (dva drvena stupa s poprečnom gredom), smješten u ogradi kuće obitelji Delač. Njegovo brončano, 60 kg teško zvono, Austro-Ugarska je Carevina već 1916. godine konfiscirala za ratne potrebe. Uskoro je srušen i nepotreban zvonik.

Država je tek 1923. oštećila selo nadomjestivši oduzetu brončano zvono većim, ali željeznim zvonom, izlivenim u zvonoljevaonici Kranjska industrijska družba u slovenskim Jesenicama. Za nj su mještani u samom središtu sela, na raskršću putova koji povezuju Brod Moravice s Goršetima te Maklen, Delače i Moravička Sela s Velikim Dragama, podigli novi zvonik.

Malena su goranska mjesta birala drvo kao građevni materijal, koliko zbog siromaštva, toliko i zbog tradicije i dostupnosti drvne građe. U kraju koji s mnogo stolara i tesara, graditi u drvu bio je najprirodniji izbor. Ali, ovaj put je zvonik napravljen od hrastovih greda kvadratnog presjeka. Masivna rešetkasta konstrukcija završavala je krovčićem na četiri vode pokrivenim kalanom daskom. Na zvoniku je bilo i raspelo, postavljeno na njegovoj istočnoj strani. Cijeli zvonik, visok nešto više od 7 m, dovršen je pred Uskrs 1924. godine.

Zvonik je imao i svoje zvonare, koji su se na godinu dana birali na seoskoj skupštini. Među njima je najpoznatiji, i s najduljim „stažom“ bio Toma Arbanas, zvani Pašanc. Oni su zvonili triput dnevno, ujutro, u podne i navečer. Mještani su se prema tome ravnali u svakidašnjim poslovima, a mi, djeca, sami smo se u sumrak, poslije „Zdravomarije“, vraćali kući, nije nas trebalo zvati ni tražiti po selu. Drugačije se zvonilo na Božić, Uskrs i Sve Svete, drugačije za mrtve, drugačije za požar ili za okupljanje mještana.

Zvonar je morao i održavati zvonik i povremeno ga okrećiti zaštitnom bojom. S posebnom pažnjom skrbio je i o zvonu. On

Zvonik i autorica teksta s majkom

Zvonik u kutima

Naša zvona i naši zvonici dio su našeg identiteta.

se, praktično, po cijeli dan bavio zvonikom pa se nije ni smio udaljavati iz sela. Za sve je to bio i plaćen, obično u naturi. Sačuvani su Pašančevi zapisi iz kojih se vidi da mu je svaka kuća davala po 3 kg kukuruza, a kad bi zvonio za pokojnika, obitelj bi mu dala novčani prilog.

Kočani su nevjerojatno voljeli svoj zvonik jer se čitav njihov život vrtio oko njega. Zvono i zvonik (s raspelom) bili su posvećeni pa se s njima postupalo s ljubavlju i poštovanjem. Zato odrasli nisu dopuštali djeci, koja su se često igrala pod zvonikom, da se penju na nj. Ali smjela su se fotografirati pred zvonikom, odjevena u svoju blagdansku odjeću. Još čuvam takve fotografije iz šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Zvonik je više puta popravljan. Najviše su od godina stradali stupovi, na mjestu gdje su ulazili u zemlju. Tome su, međutim, doskočili već sami graditelji koji su stupove na donjoj strani produžili na pravokutni preklap s po dva vijka. Tako je bilo moguće izmijeniti jedan po jedan stup, bez da se naštetiti statici zvonika, što je i učinjeno 1933., 1943. i 1956. godine.

Krajem šezdesetih je godina čitava konstrukcija toliko dotrajala da je prijetila rušenjem. Stoga je zvonik 1967. godine demontiran i uklonjen. Tada je prof. Ivan Delač nacrtao skicu s dimenzijama zvonika i snimio 4 fotografije koje se i danas mogu naći u literaturi i na internetu. Na jednoj gredi pod samim krovom, zaštićenoj od kiše i sunca, nađen je zapis plavom kredom o dovršetku tesarskih radova 1924. godine. Tako se pokazalo da je zvonik na svome mjestu stajao samo 43 godine, iako se nama činilo da je tu odvavik i oda će ostati zavavik.

Ali, selu je i dalje trebao zvonik. Zašto nije postavljen novi, istovjetan zvonik – ne znam. I žao mi je. Umjesto toga napravljen je metalni zvonik, smješten nekoliko metara istočno. On dobro obavlja povjerenu mu ulogu, ima ugrađenu čak i oglasnu ploču, ali mještanima nije tako drag kao stari zvonik. I kad netko danas kaže kuočki zvon, ne misli na nj nego na njegovog prethodnika.

Književnik i prevoditelj Ivan Brajdić, rođen u Gornjim Kutima, nazvao je jednu svoju pripovijetku „Zvonik“, a roman, u kojem je opisao mučnu epopeju svoje obitelji, „Nasred sela zvonik“. Slikar amater Ivica Arbanas je, prema starim fotografijama, više-kratno crtao zvonik. Franjo Grgurić je svojoj kćeri Dajani, tada još djevojčici, napravio maketu zvonika. I sama sam se puno bavila zvonikom. Skupljala sam literaturu i fotografije, pisala i objavljivala tekstove o zvoniku, o običajima vezanim uza nj, o njegovim zvonima i zvonaru, o načinima zvonjenja...

Odrastajući u Kutima, na desetak metara od kuočkiga zvona, doslovno u njegovu okrilju, i ja sam vjerovala da je zvonik vječan. Pokazalo se da je vrijeme mnogo jače, ali i da nam zvonik jako nedostaje. Možda se zato svi mi, još preostali Kočani, tako trudimo zadržati zvonik u slici svoje sretne mladosti. Za vječnost.

Svetost u životu Crkve kao dio njezine biti i njezina poziva (1. dio)

Slika hrama izrazito uspješno obuhvaća složenu narav Crkve kao svetog Božjeg prebivališta i svetišta u kojem se ljudsko i božansko združuje te pronalazi svoje međusobno jedinstvo.

Piše: Tomislav Zečević

Čitajući Sveto pismo Novog zavjeta, nailazimo na dva zanimljiva teksta u Prvoj poslanici Korinćanima i Poslanici Efežanima koja progovaraju o svetosti i jedinstvu Crkve, videne kao "hram Božji" (1Kor 3, 16–17) i "hram svet" (Ef 2, 21–22) u kojem prebiva Bog.

Čitajući ova dva teksta, doznajemo kako svetost nije samo jedna od mnogih karakteristika Crkve već je to temeljna i bitna sastavnica njena postojanja koja ujedno ima posvećujući učinak za svakog njenog člana, za svakog pojedinog vjernika kršćanina.

Stoga je upravo danas, kada živimo u vremenu u kojem se čini da više ništa nije sveto, važno naglasiti da Crkva uistinu jest sveti Božji hram i prebivalište Božje jer je u njoj uistinu, činjenično i stvarno, prisutan živi Bog po i u svome svetom Duhu. Riječima sv. Pavla u 1Kor 3, 16 rečeno: "Ne znate li? Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama" i riječima Pavlovog učenika u Ef 2, 22: "U njemu ste i vi ugrađeni u prebivalište Božje u Duhu".

Slika Crkve kao hrama želi nam posvjestiti da, kao što je fizički jeruzalemski Hram u Starom zavjetu smatran svetištem Božjim, u Novom zavjetu Crkva, kao duhovni hram sastavljen ne više od kamenja već od žive zajednice vjernika, postaje živo Božje svetište. Metafora hrama naglašava dvostruku stvarnost Crkve koja istovremeno postoji i funkcionira kao zemaljsko tjelesno i kao nebesko eshatološko biće. Jednostavnije rečeno, Crkva je postala zemaljski dom Božji.

Ona je istovremeno sveto mjesto u kojem prebiva Bog i jedinstveno povlašteno mjesto na Zemlji iz kojeg Bog odašilje zrake svoje vječne svetosti cijelome svijetu.

Čini nam se da ova slika hrama izrazito uspješno obuhvaća složenu narav Crkve kao svetog Božjeg prebivališta i svetišta u kojem se ljudsko i božansko združuje te pronalazi svoje međusobno jedinstvo. Crkvi, kao ljudskoj zajednici jednakih muškaraca i žena,

Svaki vjernik, svaki član Crkve već je u trenutku svoga krštenja posvećen od Boga i pozvan živjeti svetost u jedinstvu s Kristom i drugim kršćanima kako bi se cjelokupno biće Crkve, koja je Božje stvorenje, moglo uistinu nazvati svetim i kako bi ta svetost postala vidljiva i opipljiva drugim ljudima.

isto tako osnaženoj moćnom prisutnošću svetog Trojedinog Boga, dakle božanskim zajedništvom Oca, Sina i Duha Svetoga, povjeren je zadatak širenja slave Njegove svetosti svim ljudima. Crkva stoga ne može i ne smije bježati od svog prvotnog poziva naviještanja i svjedočenja za Božju posvećujuću i spasonosnu prisutnost u svijetu i to svojim vlastitim svetim životom, zajedničarski i pojedinačno. Ovo je njena sveta odgovornost koja pripada samoj svrsi njena postojanja.

Dobro je naglasiti da u naporu za ispunjenjem svoga poziva Crkva nije ostavljena sama. Isti Duh Sveti koji ujedinjuje i posve-

ćuje Crkvu vodi ovaj sveti hram Božji prema konačnom i potpunom jedinstvu s Bogom koji je prvotni izvor i konačni cilj njena postojanja. Crkveni hram ujedno je svet jer se nalazi u sferi uskrsloga i proslavljenog Gospodina koji je djelatno prisutan u svakom vidu postojanja Crkve i koji u zajedništvu s Duhom Svetim osigurava njenu svetost i jedinstvo. Po svome i Očevu Duhu Krist još uvijek vodi Crkvu na putu svetosti!

Stoga, uistinu možemo reći da je svetost Crkve njena unutarnja ontološka sastavnica bez koje ona ne može postojati niti funkcionirati jer se radi o samoj njenoj biti. Crkva je prvotno mjesto i izvor svetosti za cijeli svijet jer njena svetost proizlazi iz svete prebivajuće prisutnosti samoga Boga, koji je vječni izvor svekolike svetosti. Dakle, svetost ostaje neprocjenjiva i bezvremenska karakteristika Crkve koja pripada samoj njenoj biti i cilju njena postojanja.

Svaki vjernik, svaki član Crkve već je u trenutku svoga krštenja posvećen od Boga i pozvan živjeti svetost u jedinstvu s Kristom i drugim kršćanima kako bi se cjelokupno biće Crkve, koja je Božje stvorenje, moglo uistinu nazvati svetim i kako bi ta svetost postala vidljiva i opipljiva drugim ljudima. U

isto vrijeme ovo je uzajaman odnos u kojem jedna, sveta, katolička i apostolska Crkva kao zajednica postaje izvorom Božje svetosti i posvećenja za svoje članove koji su pak osobno pozvani doprinosti daljnjem rastu svetosti Crkve. Iako rast i izgradnja Crkve, kao i svaki drugi vid njena postojanja ostaju Božji dar, oni i dalje zahtijevaju osobno zalaganje i predstavljaju obvezu svakog njena pojedinog člana. Svaki kršćanin, svaki član Crkve ima odgovornost u ispunjenju njezina poslanja i poziva, a to je postati istinskim izvorom Božje spasonosne svetosti i jedinstva za cijelo čovječanstvo i sve stvoreno.

Na kraju svake školske godine učenici škole nastupe pred publikom i pokažu što su usvojili tijekom godine. Tako su djeca koja pohađaju dječji tečaj održala concertino iz klavira, gitare, violine i pjevanja, te učenici iz smjera za liturgijsku glazbu pokazali su svoje znanje iz orgulja, klavira i pjevanja pod vodstvom nastavnika.

CONCERTINO I PODJELA POTVRDNIČICA

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

U subotu 3. lipnja u kapeli sjemeništa u Rijeci okupili su se na misi zahvalnici učenici i profesori *Nadbiskupijske škole za crkvenu glazbu* koji su animirali svojim pjevanjem i sviranjem svečano liturgijsko slavlje. Misu je predvodio vlč. Josip Vidas, profesor orgulja koji se u homiliji osvrnuo na vrijednost i odgovornost svirača i pjevača u crkvi. Poslanje crkvenog glazbenika spada u važnu liturgijsku službu. Potrebno je i trajno usavršavanje i formacija i zbog toga je hvala vrijedna Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu, istaknuo je vlč. Vidas. Za vrijeme mise polaznici su svirali orgulje i gitaru, a pjevanje je animirao školski zbor.

Zatim je održan *concertino* djece i mladih u zgradi Teologije, te je **45 polaznika** primilo potvrđnicu o pohađanju NŠCG u školskoj godini 2022./2023. koju je uručila voditeljica glazbene škole Andrejka Srdoč Geraci.

Na kraju svake školske godine običaj je da učenici škole nastupe pred publikom i tako pokažu što su usvojili kroz godinu. Tako su djeca koja pohađaju dječji tečaj održala *concertino* iz klavira, gitare, violine i pjevanja, te učenici iz smjera za liturgijsku glazbu pokazali su svoje znanje iz orgulja, klavira i pjevanja pod vodstvom nastavnika: Nine Kovačić (klavir), Sonje Pavletić

(klavir), Ariane Bossi (solfeggio, klavir, pjevanje, harmonija i dirigiranje), Kristine Puh Leko (orgulje), vlč. Josipa Vidasa (orgulje), Luke Illich (gitara), Aned Sngryan (violina) te Andrejke Srdoč Geraci (gregorijansko pjevanje).

Ove godine podijeljeno je **20 potvrđnica** odraslim polaznicima na smjeru Liturgijske glazbe:

Na Prvom stupnju (*Smjer voditelj liturgijske glazbe*) potvrdu o pohađanju dobila je gđa. Marijana Brstilo (I. god.), gđa. Martina Pleša (I. god.), gđa. Margaret Turčić (I. god.), s. Barbara Šimović (I. god.), s. Mari-stela Gloria Turić (I. god.), s. Krucifiksa Daniela Tonka Kunst (I. god. gitare), br. Ivan Kurevija (I. god.), gosp. Damir Vukušić (II. god.), gđa. Katarina Serdar (III. god.), gđa. Martina Matejčić (III. god.), gđa. Maja Zuzija (izv.), gđa. Biserka Stipeč (izv.), Ivan Gračanin (izv.), vlč. Mario Gerić (I. god. gitara).

Na Drugom stupnju (*Smjer orgulja*) potvrdu o pohađanju dobio je gosp. Bartol Reljac (IV. god.), s. M. Faustina Kovačević (IV. god.), gđica. Borna Petrović (V. god.), Sandra Maleš (V. god.), Marija Morozova (izv.), Ivica Richter (izv.).

Na Dječjem tečaju podijeljeno je **25 potvrđnica** djeci i mladima:

Dječji glazbeni tečaj (*Smjer klavir*): Marija Čop (I. god.), Filip Bežanić (I. god.), Marijeta Bežanić (I. god.), Magdalena Mandić (I. god.), Sebastijan Šorić (I. god.), Victoria Gallici (II. god.), Tina Barbić (III. god.), Ana Pinjušić (IV. god.), Ema Sušan Širola (IV. god.).

Dječji glazbeni tečaj (*Smjer gitara*): Ana Vukas (I. god.), Lovro Kurilić (I. god.), Ivan Miškulin (I. god.), Ivan Blažević (I. god.), Lucija Ivić (I. god.), Luka Mandić (I. god.), Maro Tomašić (II. god.), Jasmina Maroković (II. god.), Toni Plazonić (III. god.), Nina Horvat (IV. god.), Leona Tomić (IV. god.), Gabrijela Tomić (IV. god.).

Dječji glazbeni tečaj (*Smjer violina*): Vita Radovani Tijanić (I. god.), Romina Glad (I. god.), Stella Gvero (III. god.).

Dječji glazbeni tečaj (*Smjer pjevanje*): Meri Medvidović (I. god.).

Čestitamo svim učenicima i profesorima na marljivu radu i krasnim rezultatima.

Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu Rijeka:

E-adresa: crkvena.glazba.ri@gmail.com

Facebook i Instagram: Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu

Mob: 091/8831970

Uz blagdan sv. Vida

POSMRTNI OSTATCI OMILJENOG SVETCA NALAZE SE U PRAGU

Štovanje svetca duboko je ukorijenjeno u češku kulturnu i vjersku tradiciju. Premda postoje predaje o tome da se relikvije sv. Vida nalaze u raznim dijelovima Francuske, kao što je mjesto Saint-Vite u departmanu Lot-et-Garonne, uvriježeno je vjerovanje da se njegovi posmrtni ostatci nalaze se u Pragu.

Piše: Goran Moravček

Svetoga Vida, uz Gospu Trsatsku suzaštitnika Rijeke, čiji blagdan slavimo 15. lipnja, hrvatski vjernici su uvrstili među najomiljenije svetce koji se štiju kod nas. Stoga ne čudi da je nadjenao ime našem gradu, kojeg su žitelji kroz vjekove zvali Fanum Sti Viti, St. Veyth am Phlawen, Stat St. Veyth am Pflaum, Flumen sancti Viti, Fiume, Fluvis et partus Rika, Richa, Rika, Reka, Rieka i, napokon, Rijeka. U Hrvatskoj je više od 120 crkava i kapela podignuto u čast sv. Vidu, među njima je i riječka katedrala. Postoje također crkve ili kapele na spomen tome svetcu u goranskoj Prezidu, u selu Sveti Vid kod Malinske,

u zaseoku Sveti Vid u Bribiru (Vinodol), na istoimenoj gradskoj groblju u Senju, u Brinju.

Štovanje sv. Vida rašireno je u mnogim drugim zemljama te mu je posvećena katedrala u Pragu, bazilica u njemačkom Ellwangenu, ali i pravoslavna crkva u ruskom Dedenevu.

Sv. Vid je uvršten u skupinu 14 nebeskih zaštitnika koji se zazivaju u velikoj nevolji, a među svetcima nosi rekordan broj od čak 34 patronata jer ga štiju, među ostalim, ljekarnici, glumci, vinogradari, podrumari. Njegova se zaštita traži za vrijeme grmljavine, nevremena, požara i kad treba

izvesti neke teške zadaće. Preporučuju mu se neplodni i ljudi slaba sluha i vida.

DJEČAK POSTAO SVETAC

Kult je zahvatio snažno slavenske zemlje zbog sličnosti s imenom poganskog Svantovida. Stoga su gotovo sve crkve posvećene sv. Vidu izgrađene na uzvisini odakle se pruža neometan pogled tako da je u našim krajevima zaštitnik vida, očiju, jer "sv. Vid sve vidi".

Ikonografija ga prikazuje kao mladića s palmom u ruci, uspravnog u kotlu, katkad s gavranom i lavom. Na riječkom kamenom stupu pred crkvom sv. Jeronima isklesan je reljefni prikaz sv. Vida s početka 16. stoljeća također s palmom u ruci.

GROB SVETOG VIDA U PRAGU

Štovanje svetca duboko je ukorijenjeno u češku kulturnu i vjersku tradiciju. Premda postoje predaje o tome da se relikvije sv. Vida nalaze u raznim dijelovima Francuske, kao što je mjesto Saint-Vite u departmanu Lot-et-Garonne, uvriježeno je vjerovanje da se njegovi posmrtni ostatci nalaze u Pragu, u katedrali podignutoj unutar kompleksa Praškog dvorca na Hradčanicima. Češki vojvoda sv. Vjenceslav (Svatý Václav) zatražio je relikvije od cara Svetog rimskog carstva Otona I., koji je dopustio da se one dopreme u Prag 925., iste godine kada je okrunjen hrvatski kralj Tomislav. Od 10. stoljeća sv. Vid je blisko povezan s Češkom i njezinim narodom te je zajedno sa sv. Vjenceslavom i sv. Adalbertom jedan od njezinih nebeskih zaštitnika. Dan Svetog Vida, koji se slavi 15. lipnja, postao je važan državni praznik u Češkoj.

Drugi značajan datum u Češkoj je 28. rujna kada se održava Hodočašće svetog Václava. ("SvatoVáclavská pouť"). Hodočašće je nazvano po jednoj od najistaknuti-

Foto: Goran Moravček

Palma kao simbol mučeništva povezana je s predajama o sv. Vidu koji spada među kršćanske mučenike iz doba rimskog cara Dioklecijana. Rođen je na Siciliji u imućnoj poganskoj obitelji 290. godine. Prema predaji dječaka Vida su kao kršćanina usmjerili njegova dojilja Krescencija i odgojitelj Modest. Njegov otac Hylas, poganske vjere, nije ga uspio privesti štovanju rimskih bogova jer se Vid tome odupro pobjegavši sa svojim skrbnicima na jug Italije u pokrajinu Lukaniju. Ondje je počeo činiti čudesna ozdravljenja, što se nadaleko proćulo, te ga je u Rim pozvao i car Dioklecijan da mu izliječi sina, što je Vid i uspio. Umjesto nagrade, mučen je i osuđen sa svojim odgojiteljima na smrt. Bačen je u kotao vrela ulja, ali ga je anđeo spasio i odveo u Lukaniju. Ondje je pokraj rijeke Sele 303. godine ipak bio pogubljen sa svojim skrbnicima. Florencija, pobožna kršćanka, pokopala ih je "kod mjesta zvanog Marianus". Njegovo je tijelo kasnije preneseno na područje rimske Galije (Francuska). Kršćanskim piscima "slučaj mladog Vida poslužio je kao primjer (...) da su i djeca, kad su ojačana milošću Božjom, sposobna za najveća herojska djela vjere" te da "mučenička krv očituje čudesnu snagu, kojom Bog podupire ljudsku nemoć i slabe ljude krijepi da svjedoče za njega".

jih osoba češke povijesti i duhovnosti. Bio je poznat po svojoj kršćanskoj vjeri, pravednosti i dobronamjernosti prema svojim podanicima. Primjerom je poveo češki narod iz poganstva na put kršćanskog života. Platilo je to životom na vratima crkve u Staroj Boleslavi.

"SvatoVáclavská pout" ima duboke povijesne korijene i slavi se stoljećima. Hodočasnici iz raznih dijelova Češke, ali i susjednih zemalja, okupljaju se u gradu Stará Boleslav, koji se nalazi u blizini Praga, kako bi odali počast svetcu. Hodočašće obično započinje svečanom misom koja se slavi u bazilici Uznesenja Djevice Marije u Staroj Boleslavi, a određite je svetčeva kapela koja se nalazi na brežuljku u blizini grada. Ova kapela povezana je s mjestom gdje je sv. Vjenceslav mučenički umro u 10. stoljeću. Kao i blagdan sv. Vida, proslava Dana sv. Vjenceslava nije samo vjerski događaj već i kulturna proslava češkog nacionalnog identiteta, a hodočašća su podsjetnik na vrijednosti i ideale koje su promicali ovi svetci, kao što su pravda, jedinstvo i važnost vjere u češkom društvu.

KATEDRALA SV. VIDA U PRAGU

Relikvije svetog Vida u početku su bile smještene u crkvi koja je stajala na mjestu današnje katedrale. Crkva je tijekom povijesti u više navrata preuređivana i proširivana. Od 10. stoljeća crkva sv. Vida sjedište je biskupa Praške biskupije, koja je 1344. uzdignuta u nadbiskupiju. Tom je prilikom započeta gradnja trobrodne gotičke katedrale s tri tornja, ali su je prekinuli husitski ratovi. Unatoč nastojanjima da se zgrada dovrši i djelomično dogradi (vrh južne kule), zapadni dio s lađom i pročeljem s dva tornja zgotovljeni su tek nakon 500 godina te je monumentalna (neo)gotička građevina dovršena 1929., na tada pretpostavljenu tisuću obljetnicu smrti sv. Vjenceslava, utemeljitelja crkve. Osim sv. Vidu praška katedrala posvećena je još dvojici svetaca, sv. Vjenceslavu i Vojtehu. U češkoj stolnici nalazi se i grob sv. Ivana Nepomuka.

Katedrala je bila pod upravom Crkve do 1954. godine nakon čega su tadašnje komunističke vlasti odredile "čehoslovački narod" kao vlasnika, a Ured predsjednika Republike kao upravitelja cijelog područja Praškog dvorca, uključujući katedralu. Nakon Baršunaste revolucije 1992. godine brojne crkvene organizacije pokrenule su tužbu za utvrđivanje vlasništva nad katedralom. Sud je presudio u lipnju 2006. da ona pripada istom vlasniku kao i prije 1954. godine, naime Metropolitanskom kaptolu u sv. Vida.

Hodočašće prvostolnog dekanata u Lurd povodom 100. godišnjice župa

Prvostolni dekanat Riječke nadbiskupije u povodu 100. godišnjice župa prvostolnog dekanata (Župe Gospe Lurdske, sv. Romualda i Svih Svetih i sv. Nikole b.), koje su nastale odvajanjem od Župe Uznesenja BDM, organizirao je od 1. do 6. svibnja hodočašće u Lurd pod geslom: „Po Mariji k Isusu u vjeri, nadi i ljubavi“. Osim Lurda, tijekom hodočašća hodočasnici su posjetili Padovu, Torino, Ars-sur-Formans te talijansko svetište Gospe od Oropa.

Hodočasnici prvostolnog dekanata, predvođeni riječkim nadbiskupom Matom Uzinićem i nekolicinom svećenika Riječke nadbiskupije, na put su krenuli 1. svibnja i prvoga dana pohodili svetište sv. Leopolda Bogdana Mandića u Padovi te tamo slavili misu koju je predvodio nadbiskup. Nakon mise nastavili su putovanje u Torino.

U Lurd stigli su 2. svibnja u večernjim satima, a sljedeći su dan započeli misom u Spliti Marijina ukazanja, koju je predvodio nadbiskup Uzinić. Nadbiskup je uputio prigodnu propovijed koju su poslušali uz riječke i hodočasnici iz Zagrebačke i Splitsko-makarske nadbiskupije koji su toga dana također hodočastili u ovo marijansko svetište. U popodnevним satima sudjelovali su tradicionalnoj Procesiji sa Presvetim, a zatim i procesiji sa svijećama i Gospinim kipom.

Hodočasnike su u nadbiskupa Uzinića, pratili i svećenici Riječke nadbiskupije: Nikola Vranješ, Eugen Pavlek i Ivan Seletković te dvojica bogoslova, Karlo Stipeč i Nikola Raguž.

Posljednjega dana hodočašća, u subotu 6. svibnja, posjetili su svetište Majke Božje od Oropa u talijanskim Alpama. Tu je riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio misu na kojoj je zahvalio svima na sudjelovanju u hodočašću i blagoslovio nabožne predmete koje su hodočasnici kupili. Izmolio je i molitvu čina posvete čovječanstva, a napose Rusije i Ukrajine Bezgrešnom Srcu Marijinu, koji su lani papa Franjo i svi biskupi svijeta učinili, a ove godine ponovili. Nadbiskup je u molitvu osobito uključio Riječku nadbiskupiju. Nakon ručka hodočasnici su se uputili prema Rijeci te stigli u večernjim satima.

Hodočasnici su izrazili želju da u dogledno vrijeme s nadbiskupom slave misu zahvalnicu u župnoj crkvi Uznesenja BDM od koje su, prije 100 godina, nastale župe prvostolnog dekanata.

Boris Jokić, ravnatelj Instituta za društvena istraživanja, bio je gost predavač Županijskog stručnog vijeća za vjeroučitelje u osnovnim i srednjim školama Riječke nadbiskupije, održanog 23. svibnja u Nadbiskupskom domu. U predavanju u kojem je govorio o izazovima i mogućnostima korištenja digitalnih tehnologija i umjetne inteligencije u odgojno-obrazovnim sustavima istaknuo je kako je obrazovanje jedno od najvećih dostignuća čovječanstva te zaključio kako tehnologija i umjetna inteligencija mogu čovjeku pomoći u tome, ali ne mogu u potpunosti zamijeniti ljudski faktor. „Obrazovanja nema bez osobnog ljudskog kontakta“, rekao je Jokić.

Na vijeću su sudjelovali i vjeroučitelji Krčke biskupije s predstojnikom Katehetskog

Stručno vijeće za vjeroučitelje

Škola budućnosti uz digitalne tehnologije i umjetnu inteligenciju

ureda Zvonimirom Seršićem, brojni ravnatelji škola, a okupljene je pozdravio i riječki nadbiskup Mate Uzinić. Istaknuo je da pitanje korištenja modernih tehnologija nije 'mogu' li se koristiti u odgojno-obrazovnom sustavu, nego 'kako' ih koristiti jer to je neminovno. Okupljene je pozdravila i predstojnica riječkog Katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević kao organizator ovog i svih prethodnih stručnih vijeća za vjeroučitelje u ovoj školskoj godini.

Jokić je iznio rezultate istraživanja o utjecajima COVID-19 pandemije na život mladih, provedenog u školama u Hrvatskoj, u kojemu je sudjelovalo više od 44 000 učenika i 9000 djelatnika. Rezultati su pokazali da je većina mladih uspješno prebrodila ovu krizu, ali zanimljivi su prikupljeni podatci o korištenju digitalnih tehnologija te o povjerenju u ljude.

Uronjenost mladih u digitalni svijet je iznimno velika, nekoliko sati dnevno, pa relativno malo vremena provode uživo sa svojim prijateljima i obiteljima. Pokazalo se da previše vremena u digitalnom svijetu loše utječe na psihičko zdravlje učenika, ali s druge strane isti učinak ima i potpuna izolacija od

moderne tehnologije. „Bilo bi dobro pokušati pogoditi mjeru, da te digitalne tehnologije koristimo konstruktivno, stvaralački, da nam pomažu, a ne da im budemo robovi. To vrijedi za djecu i za roditelje.“ Ipak, djeca su sama pokazala da su svjesna negativnog utjecaja na kvalitetu njihova života ako previše vremena provedu u digitalnom svijetu.

Po pitanju povjerenja učenici su izrazili da ponajviše ipak vjeruju roditeljima, znatno manje drugima. Jokić je istaknuo kako je, uz potreban oprez, ipak važno raditi na jačanju povjerenja među ljudima. „Mi, odrasli, moramo im primjerom i suradnjom pokazati da se može vjerovati u ljude, jer jedino povjerenje u ljude može, ne samo te mlade nego i cijelu Hrvatsku kao i cijelu civilizaciju, pomaknuti prema pozitivnim vrijednostima.“

Iznio je i svoju viziju škole budućnosti koja će sve manje biti vezana uz fiksno mjesto i vrijeme, čak i predmet, ali i dalje će kvaliteta obrazovanja ovisiti o ljudskom kontaktu. U svijetu u kojem su informacije lako i brzo dostupne, škola bi trebala biti ta koja će podučavati vrijednostima, poticati kreativnost, komunikaciju i učiti kako rješavati probleme, zaključio je Jokić.

Roditeljska škola

Uloga roditelja u odgovornom korištenju suvremenih medija

Suvremene tehnologije za komunikaciju i ovisnost djece o ekranima bile su teme o kojima su promišljale obitelji okupljene na Roditeljskoj školi Riječke nadbiskupije od 12. do 14. svibnja u Domu pastoralnih susreta u Lovranu. Predavanja i radionice vodili su supružnici Ivana Sošić Antunović i Daniel Antunović, a cilj je bio podizanje svijesti o odgovornom korištenju suvremenih medija u obitelji. Uz analizu onoga što pružaju i kako rade različite društvene platforme, predavači i sudionici nastojali su uočiti i moguće opasnosti za djecu te kako ih prevladati. Roditelji bi trebali biti upoznati s aplikacijama i društvenim mrežama koje koriste njihova djeca kako bi mogli razgovarati o potencijalnim opasnostima i uputiti ih na odgovorno ponašanje. Posebno je tematiziran problem ovisnosti djece i mladih o ekranima i uloga roditelja u prevenciji i ograničavanju upotrebe ekrana.

Posljednjeg dana, u nedjelju, obitelji je posjetio i riječki nadbiskup Mate Uzinić te predvodio misno slavlje kojim je zaključen

susret. Složio se da suvremene tehnologije i aplikacije sa sobom donose mnoge pogodnosti, ali i rizike. Okupljenima je poručio da je življenje ljubavi i autentično svjedočenje vjere najbolji način za prevladavanje svih izazova.

„Kao i Crkva tako i svaka obitelj živi u prostoru i vremenu suočena s brojnim izazovima“, rekao je nadbiskup. Objasnio je kako je Crkva u svojim počecima i kasnije tijekom povijesti posvjedočila kako za zajednicu nije problem neprijateljstvo izvana jer to je uvijek poticaj da bude autentičnija. Puno je veći problem za zajednicu vjernika kada ne živi autentično nasljeđujući Kristove riječi. „Bojati se moramo samo onoga da smo i sami postali svjetovni, da smo usvojili vrijednosti koje kritiziramo.“

Primjer Crkve nadbiskup je preslikao na svaku obitelj. Tijekom povijesti i za obitelji je bilo puno kušnji, kao i danas. „Društvo i zakoni sve manje štite obitelj. Moderne tehnologije i ekrani omogućile su da u vaš dom može ući netko koga inače ne bismo pustili

u naše živote. No, za obitelj, kao i za Crkvu, glavni problem nisu zakoni i nisu sve te prijetnje, nego ne biti povezani s Kristom i međusobno u ljubavi. Problem je ne truditi se davati sebe u služnju drugima i prihvaćati u ljubavi na Kristov način. Dok god su naši odnosi nadahnuti Isusom Kristom i vrijednostima koje nam je predao, dok god smo otvoreni za Duha Istine kojega Isus šalje kao branitelja onda se nemamo čega bojati.“ Potaknuo je sudionike da svjedočeći ljubav i vjeru u Krista pretvaraju svoju obitelj u Crkvu i Crkvu u zajednicu u kojoj nastaju obiteljski odnosi.

Svim majkama čestitao je Majčin dan istaknuvši kako je Bog ne samo otac nego i majka ako u obzir uzmemo njegovu želju za praštanjem i razumijevanjem i baš su po tome majke slične Bogu. „Čestitam vam Majčin dan sa željom da svi imamo tu majčinsku i Božansku dimenziju, snagu milosrđa i oprosta bez obzira na naše slabosti i nedostatke.“

D. D.

Hodočašće vjeroučitelja

Poslanje vršiti blago, s poštovanjem i dobre savjesti

„Biti vjeroučitelj znači ponajprije ljubiti Isusa. Ako ne ljubiš Isusa ne možeš i ne smiješ biti vjeroučitelj. Mi smo ono što jesmo zato što smo prepoznali Isusa kao onog koji zaslužuje našu ljubav i jesmo to što jesmo zato što tu ljubav kojom smo mi prvi ljubljeni i na koju odgovaramo, želimo posvjedočiti drugima. To je ono što nas potiče, to je razlog našeg poziva. Da ono što smo otkrili, ono što nam se otkrilo, kažemo drugima u ljubavi i da u njima ljubimo Isusa Krista. Da bi oni mogli gledajući nas, gledati Njega; slušajući ono što mi govorimo, čuti Njega i Njegovu poruku.“, poručio je riječki nadbiskup Mate Uzinić vjeroučiteljima i odgojiteljima u vjeri koji su u nedjelju 14. svibnja hodočastili u svetište Majke Božje Trsatske.

U organizaciji Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije, vjeroučitelji i odgajateljice u vjeri zajedno s članovima svojih obitelji, okupili su se u nedjelju 14. svibnja u Trsatskom svetištu Majke Milosti od časne Nazaretske kućice, na zahvalnom hodočašću pred kraj školske godine. Njihov susret znakovito je zakazan na Majčin dan, a bogati program hodočašća protekao je u razmatranjima pojedinih isječaka iz kateheze pape Franje i Ivana Pavla II. na temu obitelji. Središnji dio hodočašća bilo je svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić, u zajedništvu s gvardijanom trsatskoga svetišta, Krunoslavom Kocijanom. Prigodan program vodili su vjeroučitelji Dario Perković i Maja Barbarić, a animirali ga članovi benda vjeroučitelja pod vodstvom Emanuela Crnjca. Zahvalno hodočašće zaključeno je zajedničkim domjenkom i druženjem u prostorijama trsatskoga samostana.

Vjeroučitelji i odgojitelji u vjeri okupili su se u svetištu Majke Božje Trsatske kako

bi duhovnim programom: molitvom, pjesmom, poetsko-meditativnim, umjetničkim i autorskim pjesničkim izvedbama - promišljali o sakramentu ženidbe i kršćanskoj obitelji te zahvalili Gospodinu na svim milostima u radu s djecom i mladima, kao i za vlastite obitelji.

Na samom početku susreta, domaćin trsatskoga svetišta, gvardijan Krunoslav Kocijan, uputio je riječi pozdrava i dobrodošlice vjeroučiteljima i odgajateljicama u vjeri te njihovim obiteljima, nakon čega je uslijedio video isječak s propovijedi Ivana Pavla II. na riječkoj Delti u kojoj je papa istaknuo kako su ženidba i obitelj jedno od najdragocijenijih dobara čovječanstva i posebno velika vrijednost za građansko društvo i Crkvu. Program je nastavljen izvancima iz kateheze pape Franje o komplementarnosti muškarca i žene, plodovima njihove ljubavi i odgoju djece te kateheze pape Ivana Pavla II. o sakramentu ženidbe i kršćanskome braku. Prvi dio programa hodočašća zaključen je posvetnom molitvom Majci Božjoj koju je predvodio nadbiskup Mate Uzinić, a koja je uvodno bila i uvod u svečano euharistijsko slavlje.

U propovijedi je nadbiskup vjeroučitelje uputio na način na koji su pozvani vršiti svoje poslanje, naglašavajući riječi iz Prve

poslanice svetoga Petra apostola: blago, s poštovanjem te dobre savjesti. „Nije put odvajati se, nije put borba protiv svijeta. Put je autentični život u skladu s onim što vjerujemo. Uvijek spremni na odgovor svima koji žele objašnjenje zašto ja vjerujem, zašto slijedim Krista, tko je za mene Isus Krist. Obrazloženje onog odnosa s Kristom, odnosa ljubavi koji me potiče da u ljubavi govorim i svjedočim Isusa Krista. Blago i s poštovanjem drugoga jer kršćanstvo jest i ostaje uvijek ponuda. Dobre savjesti – bez prikrivenih želja. Nemojmo zaboraviti da je uspješnije trpjeti, ako je volja Božja čineći dobro, nego čineći zlo. Nemojmo se bojati, nemojmo očajavati. Crkva je iz tih situacija uvijek postajala jača, čvršća, bolje je shvaćala sebe i svoje poslanje zato što nije bila sama – imala je drugog Branitelja, Duha Istine. Imamo ga i mi i nemojmo se bojati. Samo hrabro naprijed, zagledani u prvog Branitelja, Isusa Krista i njegov primjer, i otvoreni suradnji drugom Branitelju, Duhu Svetome – koji vodi povijest i koji u nama i po nama želi nastaviti i dovršiti Kristovo djelovanje.“

Nakon misnoga slavlja program hodočašća zaključen je zajedničkim domjenkom i druženjem u prostorijama trsatskoga samostana.

Svjetski dan katoličkog odgoja i obrazovanja

Na blagdan Uzašašća Gospodinova (Spasovo) 18. svibnja u pratnji ravnateljice Jasne Bukete i vjeroučiteljice Martine Marijanović osmi razredi sudjelovali su na euharistijskom slavlju u katedrali sv. Vida povodom Svjetskog dana katoličkog odgoja i obrazovanja. Misno slavlje predvodio je nadbiskup Mate Uzinić, a suslavio generalni vikar Mario Tomljanović. Nadbiskup je na blagdan Uzašašća Gospodinova istaknuo kako Uskrsli Krist daje poslanje svojim učenicima da idu po svem svijetu i svjedoče Radosnu vijest. Zadaća Crkve je, osim navještanja, i podučavanje. Zbog toga je važno odgajati djecu i mladež u Kristovom duhu kako bi spremno zauzela svoje mjesto u društvu i dala obol njegovom napretku. Na tragu autentičnosti

i vjerodostojnosti nadbiskup je pozvao učenike da hrabro slijede Krista kao svog prvog Učitelja te da se ne boje izazova odrastanja koji su pred njima.

Na kraju misnog slavlja zahvalio se svim djelatnicima Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“ na predanom i strpljivom radu te je

čestitao svim žiteljima škole Svjetski dan katoličkog odgoja i obrazovanja, pozivajući školare da molitve upute Gospodinu za žrtve nasilja – djecu, u cijelome svijetu.

Istog dana u školi u jutarnjim satima održana je misa za djelatnike škole i učenike od prvog do sedmog razreda. Euharistijsko slavlje predvodio je školski duhovnik Sanjin Francetić. Uz obilježavanje Svjetskog dana katoličkog odgoja i blagdan Uzašašća, nakana mise bila je i za sve žrtve nasilja – djecu.

Uz prigodnu propovijed o Uzašašću i Svjetskom danu katoličkog odgoja i obrazovanja, školski duhovnik pozvao je i potaknuo učenike na molitvu i pripremu za blagdan Duhova.

Martina Marijanović

J&J

Piše:
Daria
Ljevar

Bilo bi prigodno, čini mi se, nakon toliko srcu dragih trenutaka zabilježenih u kolumni jedne srednjoškolske koja je, davnih dana, postala studentica i s Božjom pomoći prepoznala ona dva najglasnija poziva, zabilježiti i onaj trenutak od kojeg je počela priča o "Zvonima" koja je zauvijek promijenila način razmišljanja. Tekstovi tako traže ostaviti autora tamo negdje sa strane da bi se iznutra rodio jedan novi autor.

Rađanje iznutra podsjeća me na krštenje i onda shvaćam kako je književnost zapravo univerzalna jer može suosjećati s čovjekom u svakom životnom trenutku bez obzira na okolnosti. Književnost su podijelili mudri i umni jer ne znaju drugo nego stvarati ladice, ali književnost ne čini podjele. I Jasna ovo jako dobro živi, zato me naučila kako voljeti i kad mi se ne sviđa, kad mi se ne da. Priča počinje po uslišanju jedne vrlo važne molbe. Tada sam htjela zahvaljivati i sjećati se zauvijek velikog djela ljubavi koje mi učini Svesilni, te godine sam naučila da Bog stvarno daje sve što se moli, a što je korisno za izgradnju naše svete osobnosti i posvećenje svijeta koji nas okružuje. Dobila sam što sam htjela, u obliku novogodišnjeg poklona. Josip je samo pažljivo pratio i shvatio da u meni gori želja slaviti Boga. Teško je opisati koliko radosti je tada ušlo u moj život, koliko sigurnosti kad sam shvatila da svaki tekst može biti molitva ako ga doživljavam kao Božji dar. Koliko vježbe ustrajnosti i vjernosti, koliko gledanja sebe u Bogu, koliko poticaja za konkretne radnje, kilometri razmatranja, osjetljivost na sitnice, oko sokolovo i još mnogo više.

Kako je važno imati ljude koji će znati gledati bez koristi i uvidjeti ono što može biti korisno kako bi netko napredovao u svakom smislu. Josip koji dopušta da njegovo svećenstvo bude dar svakome, umjesto povlastice, kao i Jasna iza čijeg prof. stoji iskustvo i želja, a ne uobraženost. Kako li je pak dragocjeno imati talente i znati kuda i kako s njima. Kako li je dobro živjeti Kristu i za Krista i imati života u izobilju.

Ovo je istinita priča o Providnosti, ljudskoj raspoloživosti i želji da zajedno dospijemo k vječnom blaženom gledanju. A dok putujemo, poticaj truditi se gledati očima Božjeg srca kako bismo došli onamo kamo za života trčimo.

Ime Ti zazovem

*molim Te Gospodine milost, milost mi daj;
da u vrevi ovoga svijeta,
u ludilu trčanja,
u ringršpilu misli,
ime Ti zazovem.*

*ime Ti zazovem
i sve oko mene u trenu nestane.*

*i taj tren Ti i ja u tišini Srca stojimo.
i čujem Te.*

*i čujem Tvoju volju za sebe.
U trenu kad sve nestane
i zbog Tebe ja prestanem.*

*Za tišinu srca,
u kojem prestajem ja,
a počinješ Ti,
u ludilu svijeta,
svakoga trena,
molim Te!
@enataddei*

Smotra učeničkih zadruga

Učenička zadruga 'Maslačak', Katoličke osnovne škole 'Josip Pavličić' u Rijeci bila je domaćin i organizator ovogodišnje 22. županijske smotre učeničkih zadruga Primorsko-goranske županije, u sklopu manifestacije Teams Work Days, koja se održala 19. svibnja na riječkome Korzu. Na smotri su, uz zadrugu Škole domaćina, svoje kreativne radove predstavili učenici iz još 40 zadruga iz svih dijelova županije, s ciljevima koji uključuju: razvijanje interesa i uključivanje učenika u poduzetništvo, njegovanje pripadnosti, poštivanje osobnosti, poticanje na rad, kreativnost, inovativnost, njegovanje zajedništva te buđenje ekološke svijesti. Suorganizatori ove manifestacije bili su Zajednica tehničke kulture grada Rijeke, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije i grada Rijeke te Riječke nadbiskupije.

Na svečanom otvorenju programa prigodne govore i poticajne misli mladim zadrugarima uputili su: predsjednik Zajednice tehničke kulture Rijeka, Đordano Bucci, voditeljica Podružnice PGŽ Hrvatskog saveza učeničkih zadruga, Silvana Šebalj Mačkić, predsjednica

Odjela za sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, Suzana Badurina, u ime Grada Rijeke i pokrovitelja ove manifestacije, Zdravko Ivanković te generalni vikar Rijeke nadbiskupije, Mario Tomljanović. Riječi pozdrava i dobrodošlice uputila je i ravnateljica škole domaćina, OŠ 'Josip Pavličić', Jasna Buketa te prigodnim rezanjem vrpce označila je početak ovogodišnje, dvadeset druge po redu, županijske smotre učeničkih zadruga Primorsko-goranske županije.

Cjelokupni je program uveseljavao i animirao dječji zbor Škole domaćina, a nakon obilaska svih štandova, članovi Povjerenstva za organizaciju i provedbu smotre uručili su zahvalnice i priznanja trima najuspješnijim zadrugama ovogodišnje županijske smotre: Učeničkoj zadrugi „Omorika“, OŠ dr. Josipa Pančića iz Bribira, Učeničkoj zadrugi 'Potok' iz Trgovačke tekstilne škole, Rijeka te za osvojeno prvo mjesto, Učeničkoj zadrugi 'Teslići' iz OŠ Nikole Tesle, Rijeka.

Projekt Team work days pokrenula je Zajednica tehničke kulture grada Rijeke u suradnji s Podružnicom učeničkih zadruga Primorsko-goranske županije. Ovakvim okupljanjem i predstavljanjem učeničkih zadruga, slijede se primjeri dobre prakse koji se njeguju i u europskim zemljama, a sve u cilju animiranja mladih, prezentacije stvaralaštva i tehničke kulture. Projekti Work days podupiru važnu ulogu za sjecanje iskustava u kojima učenici razvijaju vlastite vrijednosti, poduzetničke kompetencije, kreativnost i osjećajnost za inicijative. Radom u učeničkim radionicama, djeca i mladi stječu iskustva u timskom radu, razvijaju radne navike, njeguje radne vrijednosti i stvaralaštvo.

Godišnje hodočašće svećenika

Tradicionalno godišnje hodočašće svećenika Gospičko-senjske biskupije u svetišće Majke Božje od Krasna, zaštitnice biskupije, ove je godine, s prigodnim programom, održano 22. svibnja. Susret je započeo misom koju je predvodio biskup Zdenko Križić. U uvodnom pozdravu izrazio je radost zbog mogućnosti redovitoga svećeničkog druženja, kao i zbog činjenice što se ono događa upravo u tome svetištu Marijinu, "od koje molimo pomoć za svoje svećeničko poslanje, da nam ona bude utočište i ohrabre-

nje u svakodnevnom radu i posvećivanju". Umjesto homilije, biskup je, kao i dosadašnjih godina, nakon evanđelja održao izlaganje o jednoj biblijskoj temi ili događaju. Ovaj put izabrao je egzegetsko tumačenje Navještenja Marijinog.

Biskup Zdenko započeo je govorom o težini shvaćanja Kristova Utjelovljenja, te kako je i Djeviци Mariji bilo teško u potpunosti shvatiti anđelove riječi Navještenja. „Sin Božji“ označava osobu posebnog Božjeg odabranja, onoga koji će biti rođen od

Davidova tijela (2 Sam 7,12), što upućuje na Davidova sina Salomona, a ne na ono što anđeo Naviješta Mariji. To čujemo i u Psalmu u kojem Bog govori kralju: „Ti si sin moj, danas te rodih.“ (Usp. Ps 2) Tu se na sinovstvo mislilo kao na jedno posebno odabranje, posebnu Božju ljubav ali ne i u doslovnom smislu.

Svećenike je podsjetio da se čin vjere „ne sastoji u tome da samo prihvaćamo dogme, već da svojom kontemplacijom dođemo do toga, da ono što vjerom prihvaćamo, postane najdublja istina našeg bića. Kao i Marijina, naša vjera ne bi trebala biti pasivna, već aktivna, ona koja sluša, prebire, traži, pa tako i raste. Marijina vjera nije ostala na razini razuma, već kada se spustila u srce, rasvijetlila je razum. Tako i Crkva, kaže biskup, na početku je primila cijeli misterij kršćanske objave, koji mora trajno prodljivati i otkrivati nova bogatstva njezine poruke. Biskup završava opisujući Mariju kao Sluškinju Gospodnju, onu koja pristaje na suradnju s Bogom, posve se predajući volji Božjoj, iako nema nikakvu predodžbu, u čemu se sve sastoji ta Božja volja. Baš u času takvog pristajanja događa se čas utjelovljenja.“

Na kraju susreta, biskup Križić informirao je svoje svećenike o stanju u biskupiji te je najavio biskupijski susret mladih 29. rujna i hodočašće vjernika Gospičko – senjske biskupije 14. listopada 2023., u svetišće Gospi Sinjskoj. Richardu Pavličiću čestitao je 25. obljetnicu svećeništva, te upoznao svećenike s pripremama za Susret hrvatske katoličke mladeži u Gospiću na godinu.

Hodočasnički susret svećenika završio je zajedničkim objedom i molitvom.

Valentina Borovac

Osnovan Biskupijski zbor mladih

Da Gospičko-senjska biskupija ima raspevanu mladost, pokazali su mladi koji su se okupili u 23. svibnja Otočcu. Kako odavno postoji želja za osnivanjem Biskupijskog zbora mladih, odlučni u svom naumu a vođeni vlč. Josipom Šimatovićem i o. Markom Magličem odlučili su želju provesti u djelo.

Okupili su se u Pastoralnom centru župe Presvetog Trojstva u Otočcu gdje su pokazali svoje talente i ljubav prema liturgijskoj glazbi. Potaknuti domaćinstvom Susretu hrvatske katoličke mladeži sljedeće godine, 4. svibnja, odlučili su uskladiti svoje darove te ih dati na raspolaganje biskupiji.

Susret je započeo molitvenim zazivom kojeg je predmolio o. Marko Maglič. Tridesetak mladih iz različitih župa Gospičko-senjske biskupije kao što su Lovinac, Korenica, Ogulin, Otočac, Gospić i Smiljan pomno su slušali riječi vlč. Šimatovića kako govori o

glazbi kao molitvi te odgovornosti koja iz toga proizlazi. Također on ih je pozvao da ustraju u pjevanju i sviranju kao molitvi koja veliča Boga.

Kako je okruženje bilo jako ugodno, mladi su se predstavljali jedni drugima, te se tako međusobno upoznavali. Nakon upoznavanja, održana je i audicija kojom se po-

kazala ozbiljnost same zamisli osnivanja zbora. Radost susreta se nastavila kroz pjesmu *Magnificat* kojom su se voditelji poslužili da bi mlade razvrstali u višeglasje.

Susret je završio zahvalom Bogu na okupljanju te svim prisutnim mladima i voditeljima.

Marija je majka, ali i kći Crkve

Crkva Majke Božje Pomoćnice u mjestu Mala Učka tradicionalno je mjesto hodočašća vjernika na Duhovski ponedjeljak. Ove je godine slavlje ispred nedavno obnovljene kapele podno samog vrha Učke, pred velikim brojem okupljenih vjernika 29. svibnja predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić. Slavio je u zajedništvu s generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem, rektorom sjemeništa Ivanom Devčićem, svećenicima Opatijskog dekanata s dekanom Matijom Rašpicom te župnikom Brseča i Mošćenica, gdje ovo mjesto crkveno-administrativno pripada, Petrom Belanićem. Dolazak nadbiskupa i lijepo vrijeme sigurno su bili poticaj da se na obroncima Učke okupi veći broj vjernika nego inače posljednjih godina, što su posvjedočili župljani koji redovito hodočašće u ovu crkvu.

„Marija je majka, ali i kći Crkve“ rekao je nadbiskup u propovijedi. „Uska je veza između Marije i Crkve, puno je sličnosti, ali i jedna razlika. Marija je očuvana od baštine grijeha. I mi, Crkva, oslobođeni smo po Kristovoj mucu, u krštenju smo oprani i postali smo pročišćeni, ali smo i dalje grješni. Grješni smo kao pojedinci. Tako je i Crkva kao zajednica sveta po onom Božjem, ali i grješna po onom našem, ljudskom. Ne treba ni spominjati koliko smo ovih dana postali svjesni naše grješnosti. Slabosti. Izdaje onog poslanja koje smo dobili. Po tome smo daleko od Marije. Po tome joj nismo slični.“

Nadbiskup je dalje nastavio ukazujući na sličnosti kojima se Crkva može poistovjetiti s Marijom povezujući ih s blagdanom Duhova. I na nju kao i na Crkvu sišao je Duh Sveti i vodio u ispunjenju Božjeg plana spasenja. „U Mariji je začat Bog koji je postao čovjek, u Crkvi je začat Isus Krist. Onaj isti koji je začat u Mariji nastavio je po Crkvi i u Crkvi svoje poslanje, svoje biti među nama za nas. Za sve ljude.“ Objasnio je kako to poslanje pred svakog vjernika stavlja zadatak „biti Kristove ruke“, uprisutniti ga ljudima svoga vremena. „Hitati usret svojoj braći i sestrama, posebno onima u potrebi. Trebamo im donositi radost, Krista. To je zadaća Crkve koju možemo naučiti od Marije.“

Upravo u tome Marija, kao majka i kćer Crkve, daje najbolji primjer. „Osim što u Mariji možemo prepoznati majku i zagovornicu, moramo u njoj prepoznati jednu od nas, kći Crkve, člana Crkve. Ona je slika i model po kojemu se mi moramo oblikovati, pa po sudjelovanju u životu Crkve oblikovati i Crkvu.“

Nadbiskup je pozvao vjernike da uzdajući se u Marijin zagovor, molitvom i djelima nasljeduju njezin primjer povjerenja u Boga i ljubavi prema čovjeku te tako već na zemlji počnu ostvarivati Kraljevstvo Božje. „Neka nam ona pomogne da ono što je u njoj kao i u nama začeto po Duhu Svetom, donese svoj veličanstveni plod.“

Danijel Delonga

„Marija je majka, ali i kći Crkve“ rekao je nadbiskup u propovijedi. „Uska je veza između Marije i Crkve, puno je sličnosti, ali i jedna razlika. Marija je očuvana od baštine grijeha. I mi, Crkva, oslobođeni smo po Kristovoj mucu, u krštenju smo oprani i postali smo pročišćeni, ali smo i dalje grješni. Grješni smo kao pojedinci. Tako je i Crkva kao zajednica sveta po onom Božjem, ali i grješna po onom našem, ljudskom. Ne treba ni spominjati koliko smo ovih dana postali svjesni naše grješnosti. Slabosti. Izdaje onog poslanja koje smo dobili. Po tome smo daleko od Marije. Po tome joj nismo slični.“

*Prema tradiciji, „Majka Božja svake godine tri puta zove svoju djecu na Učku“.
U nedjelju poslije Duhova, zadnju nedjelju u srpnju i prvu nedjelju nakon 13. rujna.*

„Zajedno možemo puno učiniti za ovaj naš kraj“, poručili su unisono župnik Mošćenica i Brseča Petar Belanić i

načelnik Općine Mošćenička Draga Riccardo Staraj kada je 24. rujna prošle godine opatijski dekan Matija Rašpica blagoslovio obnovljenu crkvicu Majke Božje Pomoćnice. S novom fasadom, prozorima i vratima, crkvica tako nastavlja biti mjesto molitve i hodočašća u posebnim prilikama. Prema tradiciji, „Majka Božja svake godine tri puta zove svoju djecu na Učku“. U nedjelju poslije Duhova, zadnju nedjelju u srpnju i prvu nedjelju nakon 13. rujna. „Nastojimo obnoviti ovu lijepu tradiciju“, poručuje župnik Belanić. Načelnik Staraj potvrdio je iznimno dobru suradnju civilne zajednice i mjesne Crkve u očuvanju sakralne baštine i tradicije.

Crkvica izgrađena prije 90 godina u malom mjestu na zapadnim obroncima Učke mnogo je značila mještanima koji su tada tamo živjeli. Očito je da znači i danas, iako već dugo u selu nema stalno naseljenih, jer sve se veći broj vjernika okuplja ispred svetišta u danima tradicionalnih hodočašća. Sve je više obnovljenih kuća u mjestu, uglavnom starosjedilaca koji u ovom idiličnom krajoliku pronalaze mirni kutak za bijeg iz urbanih sredina na Opatijskoj rivijeri.

Mjesto Mala Učka podijeljeno je pod uprave Grada Opatije i Općine Mošćenička Draga. Hrvatska ga je još 1976. godine upisala u Registar nepokretnih spomenika kulture kao zaštićenu ruralnu cjelinu. Dok je selo bilo naseljeno, glavna gospodarstva djelatnost Učkara bila je stočarstvo i proizvodnja ovčjeg sira po čijoj su kvaliteti bili poznati. Nakon stradanja u Drugom svjetskom ratu stanovništvo je raseljeno.

Branka Randić i Nadia Miočić sjećaju se prijašnjih hodočašća i potvrđuju da se u zadnjih 50 godina nikad nije okupio ovako veliki broj hodočasnika. Hodočašća na Duhovski ponedjeljak ipak su se redovito održavala jer iako u selu nitko ne živi za stalno, svi koji su rodnom vezani za to mjesto i imaju kuću rado se okupe na ovoj misi. Obje mještanke potvrđuju da je župnik Petar Belanić unio novi duhovni polet i poticaj na češća okupljanja. Ove je zime blagoslovio 5 kuća u mjestu, a nastojat će obnoviti i tradiciju od tri hodočašća godišnje.

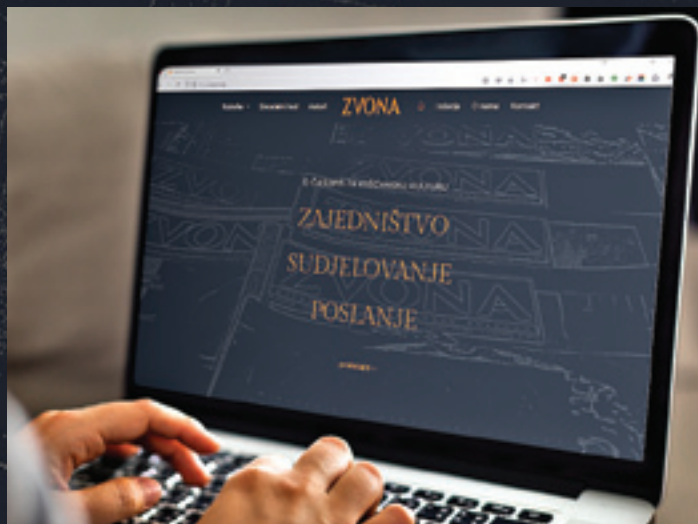

Web stranica mjesečnika Zvona - zvona-ri.org

Mjesečnik za kršćansku kulturu Zvona od danas možete pratiti i u Internet izdanju. Web portal nova je dimenzija 60 godina duge tradicije tiskanog izdanja Zvona, mjesečnika negdašnje Riječko-senjske nadbiskupije.

Na adresi: zvona-ri.org otvorena je nova stranica na kojoj će u zasebnim rubrikama biti objavljeni tekstovi iz tiskanog izdanja. Tako će originalni sadržaj Zvona biti dostupan i na mreži, a tekstovi se, osim po brojevima tiskanog izdanja mogu pretraživati i po rubrikama ili autorima. Web portal otvara i nove mogućnosti veza uz dinamiku objavljivanja, uključenošću većeg broja autora i otvaranje novih tema i rubrika.

U 60 godina dugoj povijesti ovaj je mjesečnik, pokrenut u vrijeme Riječko-senjske nadbiskupije, odigrao važnu ulogu u edukaciji svećenika i vjernika na području današnje dvije crkvene pokrajine: Riječke nadbiskupije i Gospičko-senjske biskupije.

Na valu nadahnuća Drugog vaticanskog sabora donosio je nova promišljanja i poticaje te ostao važan dokument povijesti mjesne Crkve. Nadahnuta papom Franjom i sinodalnim hodom, Zvona ulaze u novu dimenziju te nastavljaju svoju misiju edukacije i zajedništva i u Internet izdanju. Misija

ostaje ista: Navijestiti Kristovu poruku pišući o crkvenim i društvenim temama, prepoznati svjedočenje Krista u životu mjesne Crkve i potaknuti vjernike na življenje te iste Kristove poruke. Zvona su poziv na zajedništvo Crkve u njezinom poslanju svijetu i čovječanstvu.

Posebna je rubrika posvećena Sinodalnom hodu, u njoj možete pronaći odjeke i promišljanja s Europskog zasjedanja, završenoj kontinentalnoj fazi te najave o sudjelovanju laika na Sinodi biskupa.

Tu su i stalne rubrike Medicinski kutak, Crtice iz Gorskog kotara, Biblija, Crkvena glazba, Iz povijesne riznice, i Duhovni kolaž koje donose medicinske

savjete, kronike iz Gorskog kotara, tumačenje Biblije, upute o crkvenoj glazbi i duhovne poticaje.

Tako i Zvona sada možete pronaći u svim crkvama u dvije biskupije, ili ih možete čitati i na novoj web stranici: zvona-ri.org.

Urednik

Otvorene prijave za Mediteranske teološke susrete

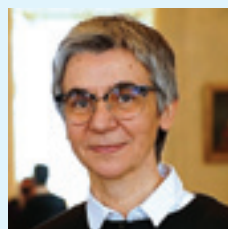
Riječka nadbiskupija ovoga ljeta po drugi put, od 16. do 22. srpnja 2023., organizira Mediteranske teološke susrete u Lovranu pod naslovom „Crkva ili sekta: između otvorenosti i ekskluzivnosti“, za studente treće, četvrte i pete godine studija teologije te apsolvante katoličkih, protestantskih i pravoslavnih teoloških fakulteta, kao i za studente poslijediplomskih studija teologije.

U suvremenom svijetu, koji konstantno raste u svojoj pluralnosti i kompleksnosti, Crkva se nalazi pred izborom ostati otvorena i tražiti puteve susreta i dijaloga sa svijetom ili se zatvoriti čuvajući svoju posebnost i čvrstoću. Na ovoljetnim Mediteranskim teološkim susretima, zajedno s renomiranim katoličkim, pravoslavnim i protestantskim teolozima želimo promišljati o smjeru koje naše zajednice biraju i mogućnostima kako danas postati i ostati relevantnima, konstruktivnima i djelatnima u svijetu.

Svim studenticama i studentima osigurani su besplatan smještaj (Pastoralni dom Lovran) i hrana. Predavanja i radionice su na engleskom jeziku, a ukupno se prima 40 studenata. Za prijavu je potrebno do 20. lipnja 2023. ispuniti obrazac koji se nalazi na poveznici:

Na ovom programu sudjelovat će četvero predavača:

Jadranka Rebeka Anić znanstvenica je savjetnica u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Split. Kao vanjska suradnica predavala je na Sveučilištu u Zadru, Zagrebu, Splitu i Sarajevu. Herbert Haag Stiftung für Freiheit in der Kirche iz Švicarske dodijelio joj je 2017. nagradu za istraživanja anti-rodno pokreta u Crkvi. Među brojnim objavljenim djelima su: *Više od zadanoga: žene u Crkvi u Hrvatskoj u 20. stoljeću* (2003.), *Kako razumjeti rod: povijest rasprave i različita razumijevanja u Crkvi* (2011.) i *Marija Magdalena: od Isusove učenice do filmske bludnice*, u suautorstvu s Irenom Sever Globan (2018.).

Davor Džalto je profesor religije i demokracije na Odjelu za Studij istočnog kršćanstva na University College u Stockholmu. Također je i predsjednik Instituta za studij kulture i kršćanstva. Među njegovim najrecentnijim knjigama su: *Anarchy and the Kingdom of God: From Eschatology to Orthodox Christian Political Theology and Back* (2021.), *Orthodoxy and Fundamentalism* (u suautorstvu s G. Demacopoulos, 2022.), i *Beyond Capitalist Dystopia: Rethinking Freedom and Democracy in the Age of Global Crises* (2022.).

Hans-Peter Grosshans profesor je sustavne teologije i ravnatelj Instituta za ekumensku teologiju na Fakultetu za protestantsku teologiju Sveučilišta u Münsteru. Potpredsjednik je Europske Akademije Religije, jedan od potpredsjednika Europskog društva za filozofiju religije i član ekumenskog odbora Zajednice Protestantskih crkava Europe. Među brojnim djelima objavio je i knjigu o ekleziologiji pod naslovom *Die Kirche - irdischer Raum der Wahrheit des Evangeliums* (2003.).

Timothy Radcliffe, OP, je dominikanac i katolički svećenik sa sjedištem u Blackfriarsu, Oxford, gdje je godinama predavao Sveto pismo. Bio je poglavar Dominikanskog reda od 1992. do 2001. Njegova knjiga *What is the point of being a Christian?* osvojila je nagradu Michael Ramsey za teološko pisanje 2007., a najnovije knjige koje je objavio su *Alive in God, a Christian Imagination* (2019.) i *Questioning God* (2023.) u koautorstvu s Lukaszom Popkom OP. Njegove su knjige prevedene na 24 jezika i ima počasne doktorate Sveučilišta Oxford i dvanaest drugih sveučilišta. Član je odbora Instituta za socijalnu pravdu Las Casas na Sveučilištu Oxford.